

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH  
STUDIÍ, O. P. S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

**BAKALÁŘSKÁ PRÁCE**

**POSTUP PŘED ZAHÁJENÍM TRESTNÍHO STÍHANÍ**

**Autor práce:** Michal Volf

**Studijní obor:** Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě

**Forma studia:** Kombinovaná

**Vedoucí práce:** Mgr. Radek Marcín

**Katedra:** Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

**2011**

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v této práci.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Mgr. Radku Marcínovi, za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

## ABSTRAKT

VOLF, M. *Postup před zahájením trestního stíhání : bakalářská práce*. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2011. 49 s.  
Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Radek Marcín

**Klíčová slova:** trestní řád, trestní řízení, základní zásady trestního řízení, stadia trestního řízení, přípravné řízení, postup před zahájením trestního stíhání, úkony trestního řízení

Práce pojednává o trestním řízení ve stadiu přípravného řízení, v úseku postupu před zahájením trestního stíhání.

V úvodní části této práce jsou definovány pojmy trestní řízení, prameny trestního práva a základní zásady trestního řízení.

Následující část se zabývá postupy, úkony a oprávněními orgánů činných v trestním řízení v době před zahájením trestního stíhání, zejména z pohledu policejního orgánu. Jsou zde popsány i možné způsoby ukončení tohoto úseku přípravného řízení.

Poslední část práce rozebírá nejčastěji se vyskytující úkony prováděné policejními orgány, zejména základními útvary policie, které provádějí v této části trestního řízení.

Cílem práce je poukázat na nejčastěji se vyskytující chyby vznikající při praktickém provádění těchto úkonů a navrhnout řešení ke snížení četnosti těchto nedostatků.

## ABSTRACT

VOLF, M.: *Pre-trial Process : Bachelor Thesis*. České Budějovice : The College of European and Regional Studies, o. p. s., 2011. 49 p. The Bachelor Thesis Supervisor : Mgr. Radek Marcin.

**Key words:** Criminal Procedure Rules, Criminal Procedure, Basic Principles of Criminal Procedure, Stages of Criminal Procedure, Preparatory Procedure, Procedure before the Criminal Prosecution, Acts of Criminal Procedure

This thesis deals with criminal proceedings at the preparatory stage, in the section of pre-trial proceedings.

In the first part of this thesis, terms of Criminal Procedure, Sources of Criminal Law and Basic Principles of Criminal Procedure are defined.

The following part deals with procedures, operations and prerogative of law enforcements active before the commencement of criminal prosecution, particularly from the police authority standpoint. Possible outcomes of this legal section are described here as well.

The last part analyses the most common operations carried out by police authorities, especially by the basic police units, which are active in this part of criminal procedure.

The aim is to highlight the most common errors resulting in the practical implementation of these operations and suggest solutions to reduce the frequency of these deficiencies.

# OBSAH

<b>ÚVOD</b> .....	<b>7</b>
<b>1 CÍLE A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE</b> .....	<b>9</b>
<b>2 TRESTNÍ ŘÍZENÍ, JEHO STADIA A ZÁKLADNÍ ZÁSADY TRESTNÍHO ŘÍZENÍ</b> .....	<b>10</b>
2.1 Pojem trestního řízení a prameny trestního práva procesního .....	10
2.2 Stadia trestního řízení.....	11
2.3 Základní zásady trestního řízení.....	12
2.3.1. Základní zásady vyplývající z Ústavy a Listiny .....	13
2.3.2 Základní zásady vyplývající z Úmluvy.....	13
2.3.3 Základní zásady obsažené v Zákoně o soudnictví ve věcech mládeže.....	14
2.3.4 Základní zásady vyplývající z Trestního řádu .....	14
2.3.5. Výklad základních zásad trestního řízení.....	15
<b>3. POSTUP PŘED ZAHÁJENÍM TRESTNÍHO STÍHÁNÍ</b> .....	<b>21</b>
3.1. Přípravné řízení .....	21
3.2 Postup před zahájením trestního stíhání.....	22
3.3 Zahájení úkonů trestního řízení.....	24
3.4 Neodkladný a neopakovatelný úkon .....	25
3.5 Úkony prováděné policejním orgánem před zahájením trestního stíhání .....	26
3.6 Skončení objasňování a prověřování .....	28
3.6.1 Lhůty .....	28
3.6.2 Způsoby ukončení úseku trestního řízení před zahájením trestního stíhání .....	29
<b>4. NEJČASTĚJŠÍ ÚKONY PROVÁDĚNÉ POLICEJNÍM ORGÁNEM A PROBLEMATIKA S NIMI SPOJENÁ</b> .....	<b>30</b>
4.1 Příjem trestních oznámení, ohledání a zahájení trestního řízení.....	31
4.2 Podaná vysvětlení .....	36
4.3. Obstarávání podkladů, zejména spisů a jiných písemných materiálů.....	38
4.4 Vyžadování odborných vyjádření a znaleckých posudků.....	38
4.5 Zajištění osob na úkonech trestního řízení.....	39
4.6 Zajištění věcí pro účely trestního řízení .....	42
<b>ZÁVĚR</b> .....	<b>45</b>
<b>SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ</b> .....	<b>46</b>
<b>SEZNAM ZKRATEK</b> .....	<b>49</b>

# ÚVOD

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, je součástí českého trestního práva a je ústředním zákonem trestního práva procesního. Tento zákon byl v minulosti mnohokrát výrazným způsobem novelizován. K jedné z nejvýznamnějších novel trestního řádu, která má bezprostřední vliv na současné pojetí trestního práva procesního, patří novela provedená zákonem č. 265/2001 Sb., která vešla v účinnost od 1. ledna 2002. Tato novela přinesla novou koncepci trestního procesu založenou na kontradiktorním řízení, která se projevila v úpravě základních zásad trestního řízení, ale i v novém vymezení povahy a průběhu jednotlivých stadií a fází především přípravného řízení a v řízení před soudem. Rovněž přinesla úpravu řádných a mimořádných opravných prostředků a všech navazujících institutů. S touto novelou bylo do českého trestního práva také inkorporováno zkrácené přípravné řízení, které v řízení o méně závažných trestných činech výrazným způsobem změnilo postup orgánů činných v trestním řízení. U vybrané skupiny méně závažných trestných činů (přečinů) znamená ve svém důsledku výrazné zrychlení trestního řízení. Zákonem č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů pak bylo výrazným způsobem upraveno trestní řízení vedené proti mladistvým pachatelům trestných činů, nazývaných podle tohoto zákona proviněním. Dalším důležitým momentem celého českého trestního práva je přijetí zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, ve znění pozdějších předpisů, který nabyl účinnosti dne 1. ledna 2010. Jde o velmi významnou rekodifikaci trestního práva hmotného, která má ve svých důsledcích vliv i na trestní právo procesní. Na praktickou aplikaci trestního práva procesního mají vliv i další zákony, které byly přijímány nebo novelizovány v posledních několika letech, např. zákon č. 6/2002 sb., o soudech a soudcích, zákon č. 283/1993 Sb., o státních zastupitelstvích, zákon č. 85/1996 sb., o advokacii, zákon č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě, všechny uvedené zákony ve znění pozdějších novel. Samotný systém trestního práva procesního, představovaný zejména trestním řádem na svoji rekodifikaci stále čeká. Z výše popsaného vyplývá, že trestní právo procesní je živou a stále se vyvíjející součástí systému českého práva.

Jsem policistou zařazeným ve služebním poměru na obvodním oddělení policie, které se jako policejní orgán, z hlediska interního aktu řízení policie ZPPP č. 30/2009

o plnění úkolů v trestním řízení, zabývá méně závažnými přečiny v úseku trestního řízení před zahájením trestního stíhání a u některých přečinů pak koná i zkrácené přípravné řízení. Z těchto důvodu jsem se rozhodl pro výše uvedené téma.

Vzhledem k rozsáhlosti vybraného tématu práce a zejména jednotlivých problémů z něj vycházejících, je pak nutné zúžit rozsah práce, a proto se zaměřím a popíšu nejběžnější tj. nejčastěji se vyskytující úkony v činnosti policejního orgánu z hlediska trestního řízení. Poukážu rovněž na chyby zjišťované v praktickém provádění jednotlivých úkonů trestního řízení a možných dopadech těchto chyb, odrážejících se zejména v kvalitě a rychlosti trestního řízení.



# 1 CÍLE A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Hlavním cílem bakalářské práce bude popis a charakteristika přípravného trestního řízení v době před zahájením trestního stíhání, zejména z pohledu policejního orgánu. Práce rovněž poukáže na problémy v počátcích trestního řízení ve světle praktické činnosti policistů. Dalším cílem práce by pak mělo být poukázat zejména na části řízení a rozhodování, které předurčují další vývoj trestního řízení a mají tak významný vliv na jeho kvalitu a rychlost. To vše v oblastech nejčastěji se vyskytujícími úkonů prováděných základními útvary policie.

Při vypracování této práce byly použity následující metody:

- analýza
- komparace
- indukce

## 2 TRESTNÍ ŘÍZENÍ, JEHO STADIA A ZÁKLADNÍ ZÁSADY TRESTNÍHO ŘÍZENÍ

### 2.1 Pojem trestního řízení a prameny trestního práva procesního

Úvodem je třeba sdělit, co to vlastně trestní řízení je a jaké má úseky, tedy jednotlivá jeho stadia. „*Trestním řízením je zákonem upravený postup orgánů činných v trestním řízení, případně i jiných osob zúčastněných na trestním řízení, jehož úkolem je náležitě zjistit, zda byl trestný čin spáchán, a je-li tomu tak, zjistit jeho pachatele a uložit mu podle zákona trest nebo ochranné opatření, učiněné rozhodnutí vykonat, popřípadě jeho výkon zařídit, dále působit k upevňování zákonitosti, k předcházení a zamezování trestné činnosti a k výchově občanů.*“<sup>1</sup> Tedy jde o řízení podle zákona, v tomto případě podle trestního řádu. Je nejširší pojem, zahrnující jakékoliv řízení prováděné podle tohoto zákona.

Na tomto místě je vhodné uvést, že tzv. pramenem trestního práva procesního není pouze trestní řád, tedy zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, byť jej lze označit za hlavní pramen. Dalšími prameny trestního práva procesního jsou mezinárodní smlouvy a úmluvy, k jejichž plnění se Česká republika zavázala, včetně směrnic Evropské unie, jíž jsme se stali členy. Dále sem na úrovni ústavního práva patří zejména Listina a Ústava. Na úrovni zákonné pak celá řada zákonů, z nejdůležitějších je možné uvést Zákon o soudnictví ve věcech mládeže, Zákon o soudech a soudcích, Zákon o státním zastupitelství, Zákon o advokacii, Zákon o znalcích a tlumočnících, Zákon o probační a mediační službě, Zákon o výkonu trestu odnětí svobody, Zákon o výkonu vazby, Zákon o výkonu zabezpečovací detence, Zákon o výkonu zajištění majetku a věcí v trestním řízení, Zákon o poskytnutí peněžité pomoci obětem trestné činnosti, Zákon o zvláštní ochraně svědků a dalších osob, Zákon o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem, Zákon o Rejstříku trestů. V oblasti trestního práva procesního pak hrají významnou roli další tzv. podzákoné předpisy, což jsou zejména různé druhy prováděcích předpisů, jednacích řádů atd.

---

<sup>1</sup> JELÍNEK, J., et al. *Trestní právo procesní*. 5. vydání. Praha, 2007. s. 15.

## 2.2 Stadia trestního řízení

Trestní řízení je rozděleno do několika úseků, tzv. stadií, jejichž pořadí účel a charakter stanovuje trestní řád. V těchto jednotlivých stadiích uplatňují a realizují svá práva a povinnosti zejména orgány činné v trestním řízení, ovšem i další subjekty trestního řízení.

Stadia trestního řízení jsou:

1. Přípravné řízení.
2. Předběžné projednání obžaloby.
3. Hlavní líčení.
4. Opravné řízení.
5. Vykonávací řízení.

Ad 1. Přípravné řízení, je neopomenutelnou částí trestního řízení, neboť na jeho řádném a zákonném provedení závisí výsledek celého trestního řízení. V této fázi řízení se rozhoduje o tom, zda vůbec byl některý z trestných činů spáchán a zda existuje důvodné podezření ze spáchání některého trestného činu určitou osobou. Stanovuje se zde další postup orgánů činných v trestním řízení. A již v této části trestního řízení mnohdy i toto řízení končí. Nejsilnější postavení v této fázi řízení pak jednoznačně zaujímá státní zástupce.

Ad. 2. Předběžné projednání obžaloby znamená, že předseda senátu přezkoumá obžalobu podle jejího obsahu a podle obsahu spisu posoudí, zda je jí nutno předběžně projednat v zasedání senátu, nebo zda je možno nařídit o ní hlavní líčení. Předběžné projednání obžaloby se zpravidla koná v neveřejném zasedání, ovšem pokud to považuje předseda senátu za potřebné, nařídí o v této věci veřejné zasedání. Předběžné projednání obžaloby se nekoná před samosoudcem.

Ad 3 Hlavní líčení je nejdůležitějším stadiem trestního řízení, neboť se zde rozhoduje o vině a trestu obžalovaného. Hlavní líčení pak lze konat pouze o skutku, který je uveden v obžalobě.

Ad. 4 Opravné řízení. Řízení o opravných prostředcích je výsledkem uplatnění zásady zákonnosti a spravedlivých rozhodnutí orgánů činných v trestním řízení. Proto je v trestním řádu upraven systém opravných prostředků. Tyto lze rozdělit na řádné opravné prostředky, kam patří odvolání proti rozsudku, odpor proti trestnímu příkazu

a stížnost proti usnesení, mezi mimořádné opravné prostředky řadíme dovolání, stížnost pro porušení zákona a obnovu řízení.

Ad 5. Vykonávací řízení zajišťuje, a pokud není plněno dobrovolně, tak i vynucuje uskutečnění obsahu rozhodnutí orgánu činného v trestním řízení.

## 2.3 Základní zásady trestního řízení

*„Stát je tvůrcem práva, ale vzniklý právem je i vázán. Každá státní činnost musí být opřena o právní zmocnění, všechny postupy státu a jeho orgánů musí být v souladu se závaznými právními procedurami (čl. 2 odst. 2 Listiny). Podle čl. 2 odst. 3 Ústavy „Státní moc slouží všem občanům a lze ji uplatňovat jen v případech, v mezích a způsoby, které stanoví zákon.“ Každý občan je svobodný a může činit, co není zákonem zakázáno a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá (čl. 2 odst. 4 Ústavy). Ústava tak staví do kontradiktorního postavení svobodu občana státu a funkci i hranice působení státní moci.“<sup>2</sup>*

Nyní považuji za důležité uvést a objasnit základní zásady trestního řízení. Tyto zásady lze označit za základní myšlenkové stavební kameny, jakési nosné ideje celého trestního řízení. Bez jejich pochopení a zejména respektování pak může docházet k deformaci, až naprosté devastaci zákonného trestního řízení.

*„Základními zásadami trestního řízení rozumíme vůdčí právní ideje, jimž toto vůdčí postavení přiznává zákon. V důsledku své povahy jsou základem, na kterém je vybudována organizace trestního řízení a úprava činnosti jeho orgánů. Zvláště výrazně se v nich projevuje podstata trestního řízení.“<sup>3</sup> „Význam základních zásad je dán již tím, že jsou základem, na kterém spočívá trestní právo procesní. Jejich uplatnění v trestním řízení je nezbytným předpokladem, nejdůležitější zárukou skutečně účinného splnění úkolů našeho trestního řízení, neboť právě ony v něm zaručují dodržování smyslu zákona, zajišťují důslednou ochranu jak společnosti, tak i práv a oprávněných zájmů občanů, zejména osoby, proti které se vede trestní řízení. Bez znalosti těchto zásad nelze pochopit podstatu našeho trestního řízení, význam všech jeho institutů*

---

<sup>2</sup> PAVÍČEK, V., et al. *Ústavní právo a státověda II. díl Ústavní právo České republiky Část 1. 2. vydání.* Praha, s. 283.

<sup>3</sup> CÍSAŘOVÁ, D., et al. *Trestní právo procesní.* 4. vydání. Praha, 2006. s. 56 - 57.

*a stadií, nelze porozumět ustanovením trestního řádu a správně je aplikovat v praxi, neboť jsou základním vodítkem pro výklad.*<sup>4</sup>

Vzhledem ke zvolenému tématu této práce a jejímu rozsahu není možné věnovat se důsledněji jednotlivým zásadám. Proto si dovolím tyto zásady pokud možno ve stručnosti popsat a vysvětlit tak jejich důležitost. I když je na těchto základních zásadách trestní řízení vystavěno, ne všechny zásady se uplatňují ve stejné míře v jednotlivých stádiích trestního řízení. Některé zásady se uplatňují buď v jednotlivých stádiích, nebo i v konkrétních úkonech trestního řízení. Při tom nejdůsledněji jsou tyto zásady uplatňovány v hlavním líčení.

### **2.3.1. Základní zásady vyplývající z Ústavy a Listiny**

Vázanost soudu pouze zákonem – čl. 95 odst. 1 Ústavy.

Zásada rovnosti účastníků před soudem – čl. 96 odst. 1 Ústavy a čl. 37 odst. 3 Listiny.

Zásada veřejnosti a ústnosti – čl. 96 odst. 2 Ústavy.

Zásada řádného procesu – čl. 8 Listiny.

Zásada stíhání jen ze zákonných důvodů – čl. 8 odst. 2 Listiny.

Zásada obhajoby – čl. 37 odst. 2, čl. 40 odst. 5 Listiny.

Právo na tlumočnicka – čl. 37 odst. 4 Listiny.

Zásada veřejnosti a rychlosti řízení – čl. 38 odst. 2 Listiny.

Zásada presumpce neviny – čl. 40 odst. 2 Listiny.

Zákaz opětovného odsouzení za tentýž čin, skutek – čl. 40 odst. 5 Listiny.

### **2.3.2 Základní zásady vyplývající z Úmluvy**

Právo na tlumočnicka – čl. 5 odst. 2 Úmluvy.

Zásada rychlosti řízení – čl. 5 odst. 3 Úmluvy.

Právo na soudní projednání věci – čl. 5 odst. 1 Úmluvy.

Zásada presumpce neviny – čl. 6 odst. 2 Úmluvy.

---

<sup>4</sup> CÍSAŘOVÁ, D., et al. *Trestní právo procesní*. 4. vydání. Praha, 2006. s. 57.

Právo na obhajobu – čl. 6 odst. 3 Úmluvy.

### **2.3.3 Základní zásady obsažené v Zákoně o soudnictví ve věcech mládeže**

Zásada přiměřenosti a spolupráce orgánů činných v trestním řízení proti mladistvým s orgány sociálně právní ochrany dětí, zájmovými sdruženími občanů a osobami realizujícími probační programy – § 3 odst. 4 ZSM

Zásada ochrany soukromí, ochrany osobních údajů a presumpce nevinny - § 3 odst. 4 ZSM

Zásada rychlosti řízení - § 3 odst. 6 ZSM

Satisfakce a reparace, uspokojení zájmů poškozeného - § 3 odst. 7 ZSM

Specializace – 3 odst. 8 ZSM

### **2.3.4 Základní zásady vyplývající z Trestního řádu**

V trestním řádu jsou tyto zásady zahrnuty v ustanoveních § 2. Pro účely této práce jsem si vybral rozdělení těchto zásad, podle výkladu prováděnému na Policejní akademii ČR.

#### ***„Obecné zásady***

*zásada stíhání jen ze zákonných důvodů,*

*zásada spolupráce se zájmovými sdruženími občanů,*

*zásada obhajoby,*

#### ***Zásady zahájení trestního stíhání***

*zásada oficality,*

*zásada legality,*

*zásada obžalovací,*

#### ***Zásady dokazovací***

*zásada vyhledávací,*

*zásada bezprostřednosti,*

*zásada ústnosti,*

*zásada presumpce neviny,*

*zásada volného hodnocení důkazů,*

**Zásada veřejnosti.**

**Zásada materiální pravdy** (zjištění skutkového stavu věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti). Mimo tyto zásady jsou samostatně uváděny dvě zásady: **zásada rychlosti řízení (rychlého procesu) a zásada přiměřenosti (zdrženlivosti).**<sup>5</sup>

### 2.3.5. Výklad základních zásad trestního řízení

Dovolím si tvrdit a z výše uvedeného stručného výčtu základních zásad trestního řízení je patrné, že některé z těchto zásad jsou obsaženy hned v několika pramenech trestního práva procesního, což jasně dokládá jejich váhu a důležitost.

**Zásada stíhání jen ze zákonných důvodů** vychází z ustanovení § 2 odst. 1 tr. řádu a navazuje na ustanovení čl. 8 odst. 2 Listiny. Nikdo nemůže být stíhán jinak než ze zákonných důvodů a způsobem, který stanoví trestní řád. Jinak řečeno, jde zde vyjádřena „*zásada řádného zákonného procesu*“.<sup>6</sup> Tato zásada je doplňkem hmotněprávní zásady *žádný zločin bez zákona, žádný trest bez zákona*<sup>7</sup> o procesní stránku *není trestního stíhání bez zákona*.<sup>8</sup> Je zároveň výjimkou z nedotknutelnosti osobní svobody, která je zaručena Ústavou. Tato významná zásada trestního řízení vyjadřuje nutnost vedení trestního řízení pouze v souladu se zákonem a mimo to i skutečnost, že zjištění skutkového stavu není nadřazeno zásadě zákonného procesu. Zjednodušeně řečeno, zjišťování pravdy a opatřování důkazů nelze získat jiným, než zákonným způsobem uvedeným v trestním řádu. Pokud by k takovému postupu došlo a byť by byly získané důkazy pravdivé, ovšem získané nezákonným postupem, nemůže jich být v dalším řízení již použito. Základní pravidlo, které by mělo být dle mého názoru „vyryto v mramoru“ na každém policejním oddělení v této zemi. Veškerá, byť dobře míněná snaha policejního orgánu, která je ovšem nesprávně provedena, se nakonec stane pouhým plýtváním energií, časem a lidskými prostředky. A to ještě za předpokladu, že k takovému pochybení došlo neúmyslně nezákonným postupem.

<sup>5</sup> NOVOTNÝ, F., SOUČEK, J. et al. *Trestní právo procesní*. Plzeň, 2009. s. 33.

<sup>6</sup> MUSIL, J., KRATOCHVÍL, V., ŠÁMAL, P. et. al. *Kurs trestního práva, Trestní právo procesní*. 3. vydání. Praha, 2007. s. 114.

<sup>7</sup> latinsky: nullum crimen sine lege, nulla poena sine lege.

<sup>8</sup> latinsky: nullus processus criminalis sine lege.

**Zásada spolupráce se zájmovými sdruženími občanů.** Zájmovým sdružením občanů se rozumí zejména občanská sdružení, odborové organizace nebo organizace zaměstnavatelů, ovšem nepatří sem politické strany a hnutí. Dále sem patří církve, náboženské společnosti a právnické osoby zabývající se charitativní činností. V části řízení, kterou se zabývám ve své práci, se tato zásada nijak zvlášť neprojevuje, možná s výjimkou § 40 ZSM. Samotná spolupráce se zájmovými sdruženími občanů je však v každodenní běžné činnosti policie, mimo trestní řízení, zejména pak v její pořádkové službě, již několik let prosazována v metodě „*community policing*“.<sup>9</sup> Velmi stručně řešeno, jedná se o metodu dobré místní a osobní znalosti a řádného výkonu služby v místě působení jednotlivých policistů. Zavedení této metody má dopad zejména v oblasti prevence kriminality a také v chápání role policie ze strany občanů nejen jako represivního nástroje státní moci.

**Zásada práva na obhajobu,** je stanovena v ustanovení § 2 odst. 13 tr. řádu, v čl. 37 odst. 2 a čl. 40 odst. 3 Listiny, dále v čl. 6 odst. 3 Úmluvy. Právo na obhajobu se vztahuje na celé trestní řízení, tedy všechna jeho stadia. Jeho podstatou pak je zajištění práva na obhajobu osoby, proti níž se trestní řízení vede a zaručit ji v plné míře uplatnění jejích práv. Obhájce je pak povinen přispívat k objasnění věci, ale pouze ve prospěch obviněného. V mnou zpracovávaném stadiu trestního řízení je tato zásada přítomná vždy. V případech zadržení osoby podezřelé, zejména v některých případech zkráceného přípravného řízení, může dojít i k tzv. nutné obhajobě, v řízení proti mladistvému, který je podezřelý z provinění, pak tato situace nastává vždy.

**Zásada oficiality,** která je zakotvena v ustanovení § 2 odst. 4 tr. řádu znamená, že orgány činné v trestním řízení provádějí úkony v trestním řízení na základě úřední povinnosti.<sup>10</sup> Mimo jiné to znamená, že tyto orgány postupují podle zákona i v případech, kdy si to např. podezřelý (postavení osoby ve zkráceném přípravném řízení) nebo poškozený nepřejí. Výjimku z této zásady lze sledovat v ustanovení § 163 a § 163a tr. řádu, kde jsou vyjmenovány trestné činy a podmínky pro trestní stíhání se souhlasem poškozeného. Pokračování v trestním řízení je podmíněno právě jeho uděleným souhlasem. Ovšem pokud poškozený odepře souhlas s trestním stíháním, tento již nelze znovu udělit.

---

<sup>9</sup> Česko. Policejní prezidium České republiky. Závazný pokyn policejního prezidenta č. 218 ze dne 29. prosince 2008 o zavedení metody *community policing* do praxe u Policie České republiky (o zavedení *community policing*). 2008 s. 1.

<sup>10</sup> latinsky: *ex officio*.



**Zásada legality** je vyjádřena v ustanovení § 2 odst. 3 tr. řádu. Znamená, že státní zástupce má povinnost stíhat všechny trestné činy, o nichž se dozví, pokud zákon nebo mezinárodní smlouva, kterou je tento stát zavázán, nestanoví něco jiného. Systematickým výkladem zásady legality se dovozuje, že tuto povinnost má i policejní orgán, neboť státní zástupce mu může uložit provedení úkonů, které je oprávněn policejní orgán provést a jichž je třeba k objasnění věci nebo ke zjištění pachatele a dále je oprávněn mu dávat pokyny k vyšetřování, včetně zahájení trestního stíhání. „*Protikladem zásady legality je tzv. zásada oportunity (účelnosti), podle níž má státnímu zástupci příslušet právo nezahajovat trestní stíhání, i když jsou k němu dány zákonné podmínky, jestliže zahájení trestního řízení se nejeví v konkrétním případě účelným.*“<sup>11</sup>

Výjimky z této zásady tvoří případy, kdy trestné činy nelze stíhat:

- a) poškozený neudělil souhlas s trestním stíháním pro tr. činy uvedené v § 163 tr. řádu,
- b) pokud se jedná o osoby požívající výsad a imunit podle zákona nebo mezinárodního práva, které jsou uvedeny v § 10 tr. řádu,
- c) je-li trestní stíhání nepřipustní dle § 11 tr. řádu,
- d) pokud jde o zúžení trestnosti činu na základě mezinárodních smluv dle ustanovení § 9 tr. zákoníku.

Druhou skupinu tvořící výjimku z této zásady tvoří trestné činy, které státní zástupce může, ale nemusí stíhat:

- a) státní zástupce může věc odložit před zahájením trestního stíhání, podle ustanovení § 159a odst. 3,4 a § 179c odst. 2 písm. b), e), h) tr. řádu,
- b) státní zástupce může trestní stíhání zastavit z důvodů uvedených v ustanovení § 172 odst. 2 tr. řádu,
- c) tzv. *odklony*,<sup>12</sup> kdy státní zástupce může podmíněně zastavit trestní stíhání dle podmínek stanovených v ustanovení § 307 tr. řádu. Státní zástupce zastaví trestní stíhání, pokud schválil narovnání podle § 309 tr. řádu., stejně tak může odstoupit od

---

<sup>11</sup> CÍSAŘOVÁ, D., et al. *Trestní právo procesní*. 4. vydání. Praha, 2006. s. 67.

<sup>12</sup> latinsky: diversions.

trestního stíhání mladistvého dle ustanovení § 70 a § 71 zákona o soudnictví ve věcech mládeže.

Samostatnou skupinu pak tvoří případy, kdy státní zástupce dočasně odloží trestní stíhání dle ustanovení § 159b tr. řádu.

**Zásada obžalovací** vyjadřuje, že řízení před soudem je možné jen na základě obžaloby nebo na základě návrhu na potrestání, které podává státní zástupce, jde o vyjádření zásady uvedené v ustanovení § 2 odst. 8 tr. řádu. Soud může rozhodnout jen o skutku, který je uveden v žalobním návrhu.<sup>13</sup> Státní zástupce může vzít podanou žalobu zpět až do doby, než se soud prvního stupně odebere k závěrečné poradě, s tím že u hlavního líčení obžalovaný netrvá na jeho pokračování. Z této zásady rovněž vyplývá povinnost přítomnosti státního zástupce v řízení před soudem dle ustanovení § 202 odst. 1 tr. řádu.

**Zásada vyhledávací** je ustanovena v § 2 odst. 5 tr. řádu a konkretizuje zásadu oficiality a legality ve věci důkazního řízení. Stanovuje orgánům činným v trestním řízení povinnost zjišťovat všechny skutečnosti svědčící jak v neprospěch, tak v prospěch obviněného a to z úřední povinnosti. „*Obviněný má právo, nikoliv povinnost prokazovat svoji nevinu. Doznání obviněného nezabavuje orgány činné v trestním řízení povinnosti přezkoumat všechny okolnosti případu.*“<sup>14</sup>

**Zásada bezprostřednosti** uvedená v § 2 odst. 12 tr. řádu stanovuje, že soud má rozhodovat na základě důkazů před ním provedených a povinnost čerpat, pokud je to možné, dokazované skutečnosti z pramene nejbližšího dokazované skutečnosti. Z této zásady vyplývají dva principy pro řízení před soudem a to jsou nezměnitelnost složení soudu a nepřerušitelnost soudního jednání. Výjimkou z této zásady je vydání trestního příkazu samosoudce, kdy podáním opravného prostředku, v tomto konkrétním případě odporu, se lze domoci hlavního líčení.

**Zásada ústnosti** ustanovená v § 2 odst. 1 tr. řádu, která se jako předešlá zásada bezprostřednosti užije v jednání před soudem, spočívá v podmínce, že soud rozhoduje na základě ústního projevu a provedení důkazů. Výjimky z této zásady jsou přečtení protokolu o výslechu svědka, spoluobviněného, znalce, přečtení protokolu o dřívější výpovědi obžalovaného nebo podezřelého a přečtení protokolu o výslechu osoby mladší

---

<sup>13</sup> blíže viz. § 176 až § 178 a § 220 odst. 1 tr. řádu.

<sup>14</sup> NOVOTNÝ, F., SOUČEK, J. et al. *Trestní právo procesní*. Plzeň, 2009. s. 40.

15 let. Stejně jako u předešlé zásady sem lze také doplnit vydání trestního příkazu samosoudcem.

**Zásada presumpce nevinny** je uvedena v § 2 odst. 2 tr. řádu. Listina ji pak vymezuje v čl. 40 odst. 2 a v Úmluvě je pak uvedena v čl. 6 odst. 2. O této zásadě by se zřejmě dala napsat celá rozsáhlá odborná práce a to zejména z pohledu dopadu zveřejnění byť jen podezření ze spáchání trestného činu ve sdělovacích prostředcích, ale i rozšířením jinými prostředky. Takové označení člověka, zejména toho, který je nějakým způsobem veřejně činným, může vést až k jeho celkové diskreditaci, i když není následně ani obviněn, potažmo obžalován a pravomocně odsouzen. Zpravidla ovšem není následně již žádným způsobem očištěn. „*Zásada presumpce nevinny je spjata s obecným demokratickým principem presumpce řádnosti občanů vůbec (presumptio boni viri – tj. presumpce řádného člověka); každý občan je řádný, pokud nebude dokázán opak.*“<sup>15</sup> Z presumpce nevinny pak vyplývají tři důležitá procesní pravidla:

- a) Pravidlo v pochybnosti ve prospěch obžalovaného,<sup>16</sup>
- b) pravidlo dokázání viny obžalovaného, vedoucí k jeho odsouzení,
- c) uložení takového trestu, či omezení, který je nezbytný k dosažení účelu trestního řízení.

Zásadu presumpce nevinny je zapotřebí mít stále na paměti, byť není v praxi mnohdy vůbec lehké se s ní vnitřně ztotožnit. Zejména v případech, že je znám skutečný stav věci a jde např. o zvlášť závažné zločiny spáchané zavrženíhodným způsobem.

**Zásada volného hodnocení důkazů**, která je vyjádřena v ustanovení § 2 odst. 6 tr. řádu říká, že orgány činné v trestním řízení hodnotí důkazy podle svého vnitřního přesvědčení založeného na pečlivém uvážení všech okolností případu jednotlivě i v jejich souhrnu. Podle této zásady se uvážlivě hodnotí jak věrohodnost ve vztahu k osobě, tak pravdivost ve vztahu ke shodnosti se skutečností. Tato zásada samozřejmě v žádném případě neznamena jakoukoliv libovůli v hodnocení důkazů v jednotlivých úsecích trestního řízení, prováděnou jednotlivými orgány činnými v trestním řízení.

**Zásada veřejnosti** vyplývající z ustanovení § 2 odst. 10 tr. řádu a z čl. 38 odst. 2 Listiny se uplatňuje zejména v hlavním líčení a veřejném zasedání. Přesto veřejnost

---

<sup>15</sup> CÍSAŘOVÁ, D., et al. *Trestní právo procesní*. 4. vydání. Praha, 2006. s. 77.

<sup>16</sup> latinsky: in dubio pro reo.

může být při hlavním jednání a veřejném zasedání z tohoto jednání vyloučena, ze zákonných důvodů. Rozsudek samotný je ovšem vždy vyhlášen veřejně. Podstatou této zásady je možnost kontroly trestního soudnictví ze strany veřejnosti.

**Zásada materiální pravdy** uvedená v ustanovení § 2 odst. 5 tr. řádu vyjadřuje povinnost orgánů činných v trestním řízení aby v souladu se svými právy a povinnostmi a za součinnosti stran postupovali tak aby byl zjištěn skutkový stav věci o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu který je nezbytný pro jejich rozhodnutí. Doznání obviněného přitom nezbavuje orgány činné v trestním řízení povinnosti přezkoumávat všechny podstatné okolnosti případu. V přípravném řízení orgány činné v trestním řízení ojasňují okolnosti svědčící jak proti, tak ve prospěch osoby, proti níž se řízení vede a to i bez návrhu stran. V řízení před soudem mohou jak státní zástupce, tak obviněný na podporu svých stanovisek navrhopvat a provádět důkazy. Státní zástupce je povinen prokazovat vinu obžalovaného. Soud tím není zbaven povinnosti, aby sám doplnil dokazování v rozsahu nutném pro své rozhodnutí. „*K naplnění zásady materiální pravdy směřuje realizace ostatních zásad trestního řízení, zejména zásady oficiality, vyhledávací, volného hodnocení důkaz, bezprostřednosti a ústnosti. Skutkový stav věci pro rozhodnutí soudu musí být bezpečně, mimo jakoukoliv důvodnou pochybnost zjištěn.*“<sup>17</sup>

**Zásada rychlosti (rychlého procesu)** je vyjádřena v ustanovení § 2 odst. 4 tr. řádu, ovšem nesmí být uplatňována na úkor řádného objasnění věci a dodržení všech ostatních zásad vztahujících se k trestnímu řízení, zejména nesmí být žádným způsobem krácena práva osoby proti níž se trestní řízení vede. V novém trestním zákoníku bylo zákonodárcem ustanoveno v § 39 odst. 3, že při stanovení druhu trestu a jeho výměry, soud mimo polehčujících a přitěžujících okolností přihlédne a posoudí i délku trestního řízení. Čímž byla orgánům činným v trestním řízení zdůrazněna tato zásada, resp. povinnost, bez ohledu na skutečnost, že je uložena i v některých dalších ustanoveních tr. řádu.

**Zásada přiměřenosti (zdrženlivosti)** formulovaná v ustanovení § 2 odst. 4 tr. řádu. „*Spočívá v takovém postupu orgánů činných v trestním řízení, který co nejméně zasahuje do základních práv a svobod občanů, což je výrazem humánnosti trestního řízení a úcty k lidským právům a svobodám.*“<sup>18</sup> Tato zásada se týká nejen osoby, proti

<sup>17</sup> NOVOTNÝ, F., SOUČEK, J. et al. *Trestní právo procesní*. Plzeň, 2009. s. 43 – 44.

<sup>18</sup> MUSIL, J., KRATOCHVÍL, V., ŠÁMAL, P. et. al. *Kurs trestního práva, Trestní právo procesní*. 3. vydání. Praha, 2007. s. 114.

níž se tr. řízení vede, ale všech osob, kterých se nějakým způsobem dotýká, jako jsou svědci, poškození, znalci zúčastněné osoby a další.

Výše uvedené základní zásady trestního řízení jsem se pokusil popsat co nejstručněji a pokud možno srozumitelně z důvodu, že jejich pochopení, respektování a zejména pak dodržování je tím nejzákladnějším předpokladem pro pochopení a nalezení „správné cesty“ v trestním řízení. Jsou nezbytné pro správné rozhodování a správně zvolený postup, zejména v okamžicích, kdy tato rozhodnutí mají zásadní vliv na budoucí průběh a tím pádem i na výsledek trestního řízení. Zásady jako takové vycházejí z pramenů trestního práva s největší právní silou. Tyto nejsilnější právní dokumenty charakterizují Českou republiku jako demokratický právní stát, deklarující a plně respektující základní lidská práva a svobody. Trestní řízení by tak mělo být vedeno v duchu těchto idejí a v maximální možné míře respektovat tyto základní zásady.

### **3. POSTUP PŘED ZAHÁJENÍM TRESTNÍHO STÍHÁNÍ**

#### **3.1. Přípravné řízení**

Přípravné řízení trestní je jedním ze stadií trestního řízení. „*Přípravné řízení, někdy též nazývané předsoudní stadium trestního řízení, je pravidelnou součástí tzv. kontinentálního typu trestního řízení.*“<sup>19</sup> Po významných změnách v trestním řádu provedených jeho novelou, zákonem č. 256/2001 Sb., je jeho současné zákonné znění uvedeno v § 12 odst. 10; přípravným řízením se rozumí úsek od sepsání záznamu o zahájení úkonů trestního řízení nebo provedení neodkladných či neopakovatelných úkonů, které mu bezprostředně předcházejí, a nebyly-li tyto úkony provedeny, od zahájení trestního stíhání do podání obžaloby, postoupení věci jinému orgánu nebo zastavení trestního stíhání, anebo do rozhodnutí či vzniku jiné skutečnosti, jež mají účinky zastavení trestního stíhání před podáním obžaloby, zahrnující objasňování a prověřování skutečností nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin, a vyšetřování.

---

<sup>19</sup> MUSIL, J., KRATOCHVÍL, V., ŠÁMAL, P. et. al. *Kurs trestního práva, Trestní právo procesní*. 3. vydání. Praha, 2007. s. 533.

„Právní úprava přípravného řízení je obsažena v části druhé trestního řádu, nazvané „Přípravné řízení“, která se skládá ze dvou obecných ustanovení (§ 157, 157a) a ze dvou hlav: hlava IX. – „Postup před zahájením trestního stíhání“ (§ 158-159b) a hlava X. – „Zahájení trestního stíhání, další postup v něm a zkrácené přípravné řízení“.“<sup>20</sup> V přípravném řízení se rovněž uplatňují některá ustanovení ZSM, konkrétně § 41-44 tohoto zákona, a to v řízení proti mladistvému.

Z daného vymezení přípravného řízení pak vyplývá, že má tyto formy:

- a) Postup před zahájením trestního stíhání,
- b) Vyšetřování, které se dále dělí na standardní a rozšířené,
- c) Zkrácené přípravné řízení, která je samostatným druhem přípravného řízení.

Nutno ještě podotknout že z orgánů činných v trestním řízení má v této fázi trestního řízení jednoznačně nejsilnější postavení státní zástupce, který je de facto pánem přípravného řízení.<sup>21</sup> Základním úkolem této fáze trestního řízení je připravit podklady pro soudní stádium, vůči kterému tak představuje pomocnou roli. K jeho dalším úkolům patří prověřování podezření ze spáchání trestného činu, opatřování podkladů pro podání obžaloby a zabránění nedůvodnému postavení obviněného před soud. Samotné přípravné řízení je, ve vztahu k hlavním zásadám trestního řízení, řízením neveřejným a převážně písemným, neuplatňuje se zde zásada obžalovací.

### **3.2 Postup před zahájením trestního stíhání**

Jak již bylo uvedeno dříve, jde o jednu z forem přípravného řízení trestního, která je zakotvena v hlavě IX. tr. řádu, ale váží se k němu další ustanovení tr. řádu zejména pak § 157, 157a, které jsou společné celému přípravnému řízení.

V naprosté většině trestných činů zjištěných na území České republiky jde o první fázi celého trestního řízení. Ovšem nemusí tomu být vždy. Pokud je povaha trestného činu a známé okolnosti jeho spáchání takového druhu, že lze zahájit trestní stíhání, nemusí trestní řízení vůbec projít tímto prvním úsekem. Na druhou stranu

---

<sup>20</sup> MUSIL, J., KRATOCHVÍL, V., ŠÁMAL, P. et. al. *Kurs trestního práva, Trestní právo procesní*. 3. vydání. Praha, 2007. s. 535.

<sup>21</sup> latinsky: dominus litis.

zdaleka ne každé trestní řízení dojde do fáze vyšetřování a mnohdy končí již ve fázi postupu před zahájením trestního stíhání.

V toto úseku trestního řízení se uplatňují některé základní zásady trestního řízení, zejména zásada řádného zákonného procesu, zásada oficiality, zásada zjišťování skutkového stavu, vyhledávací zásada, zásada legality, rovněž zde platí právo na právní pomoc advokáta.

Ustanovení § 158 až § 159b tr. řádu se rovněž plně uplatňují i v řízení vedených proti mladistvému, neboť v zákoně o soudnictví ve věcech mládeže nejsou stanoveny zvláštní ustanovení. upravující tuto fázi trestního řízení.

Policejní orgán, který je v trestním řádu definován v ustanovení § 12 odst. 2 (ne vždy jím musí být policejní útvar), je dle ustanovení § 158 odst. 1 tr. řádu povinen učinit všechna nezbytná šetření a opatření k odhalení skutečností nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin a směřujících ke zjištění pachatele, a to

- na základě vlastních poznatků,
- trestních oznámení,
- podnětů jiných osob a orgánů,

na jejichž základě lze učinit závěr o podezření ze spáchání trestného činu.

V tomto ustanovení, v jeho závěrečné větě, je policejnímu orgánu rovněž uložena povinnost činit nezbytná opatření k předcházení trestné činnosti. Z této věty je dovozována jak povinnost generální prevence, tak prevence individuální. Vzhledem ke skutečnosti, že zákonodárce na první místo zařadil vlastní poznatky policejního orgánu, předpokládá se, že policejní orgán bude aktivně vyhledávat trestné činy a následně konat dle zákona, bez čekání na trestní oznámení, nebo jiný podnět.

Trestní oznámení mohou podávat státní orgány. Tr. řád jim to dokonce v ustanovení § 8 odst. 1 tr. řádu ukládá jako povinnost. Trestní oznámení mohou dále podávat právnické osoby, zájmová sdružení občanů, občané samotní, ale i další subjekty. Občané nemají, pomineme-li morální hledisko, povinnost oznamovat trestné činy, resp. skutečnosti nasvědčující tomu, že byl trestný čin spáchán. Výjimku tvoří případy uvedené v ustanovení § 368 odst. 1 tr. zákoníku, kdy neoznámením některého ze zde vyjmenovaných tr. činů, se sám občan stává pachatelem trestného činu. Ovšem není trestně odpovědný, pokud tak neučinil z důvodu, že by sebe nebo osobu blízkou

vedl v nebezpečí smrti, ublížení na zdraví, jiné vážné újmy, nebo trestního stíhání. Povinnost podle téhož ustanovení nemá ani advokát nebo jeho zaměstnanec, kteří se dozvěděli o spáchání tr. činu v souvislosti s výkonem právní praxe. Oznamovací povinnost také nemá duchovní registrovaný k výkonu církve a náboženské společnosti s oprávněním k výkonu zvláštních práv, dozví-li se o spáchání tr. činu v souvislosti s výkonem zpovědního tajemství nebo obdobného tomuto tajemství.

Trestní oznámení lze učinit stejně jako jiná podání, písemně, ústně, v elektronické podobě podepsané elektronicky podle zvláštního právního předpisu (zák. č. 27/2000 Sb., o elektronickém podpisu), telegraficky, faxem, dálnopisem. Důležité ovšem je, že každé písemné podání, nebo i trestní oznámení se hodnotí a posuzuje podle svého obsahu a ne podle toho jak je podatelem, či oznamovatelem označeno nebo nadepsáno. V praxi však dochází k dlouhým a někdy téměř nekonečným, lépe řečeno bezvýsledným hovorům s oznamovateli, kteří trvají na projednání jejich podání v trestním řízení, byť z jejich obsahu nevyplývá podezření ze spáchání žádného trestného činu. Pokud je oznámení činěno ústně, což většinou znamená osobně, je zapotřebí oznamovatele vyslechnout ke všem okolnostem spáchání tr. činu. Oznamovatele je v tomto případě nutné náležitě poučit o odpovědnosti za vědomě nepravdivé údaje, a pokud o to požádá do jednoho měsíce jej vyrozumět o učiněných opatřeních. Tyto povinnosti jsou uvedeny v ustanovení § 158 odst. 2 tr. řádu. Dále je v tomto ustanovení uvedeno, že oznámení o skutečnostech nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin je povinen přijmout, mimo policejního orgánu, i státní zástupce. Pokud je oznamovatel zároveň i poškozeným nebo jeho zmocněncem, musí se vyjádřit i k tomu, zda žádá, aby soud v trestním řízení rozhodl o jeho nároku na náhradu škody.

### **3.3 Zahájení úkonů trestního řízení**

Zahájení úkonů trestního řízení vyhotovuje v písemné formě policejní orgán, podle ustanovení § 158 odst. 3 tr. řádu. Tento záznam sepisuje policejní orgán v případě důvodného podezření, že byl spáchán trestný čin. Rozhodnutí o sepsání záznamu o zahájení úkonů trestního řízení je poměrně zásadní, neboť od tohoto okamžiku, tedy sepsáním tohoto záznamu, počíná stádium přípravného řízení. S výjimkou provedených neodkladných a neopakovatelných úkonů, které mohou tomuto záznamu bezprostředně předcházet. Počínaje tímto okamžikem pokračují orgány činné v trestním řízení výhradně podle trestního řádu a v souladu s ním.



V záznamu o zahájení úkonů trestního řízení policejní orgán uvede okolnosti skutku, které nasvědčují, že byl spáchán trestný čin a z kterých lze vyvodit ono důvodné podezření z jeho spáchání. Dále se v tomto záznamu uvádí předběžná kvalifikace spatřovaného trestného činu, jakési právní posouzení, které z tohoto důvodného podezření vyplývá, i když to zákon přímo neukládá. Z logiky věci samotné vyplývá, že pokud má policejní orgán důvodné podezření, pak by ho měl umět kvalifikovat podle ustanovení trestního zákoníku. Pokud je záznam vyhotoven na počátku zkráceného přípravného řízení, je zapotřebí tuto skutečnost do záznamu uvést, neboť v tomto druhu řízení jsou stanoveny poměrně krátké lhůty pro jeho skončení.

Takto vypracovaný záznam se ve lhůtě 48 hodin od chvíle jeho vypracování zašle státnímu zástupce. V okamžiku doručení tohoto záznamu se státní zástupce dozví o věci samotné a úkonech v ní prováděných. Za předpokladu, že oznámení nebylo učiněno přímo u státního zástupce, v tomto případě se o věci samozřejmě dozví dříve než policejní orgán. V běžné praxi pak policejní orgán zároveň s tímto záznamem zasílá i protokoly o provedených neodkladných nebo neopakovatelných úkonech, které již provedl. Běžně to bývá protokol o ohledání místa činu. Rovněž se státnímu zastupitelství zasílají kopie přijatého oznámení, aby byl státní zástupce dostatečně informován, o jakou věc se jedná, neboť jak zde již bylo řečeno, státní zástupcem je pánem přípravného řízení. V případě konání zkráceného přípravného řízení se potřebné podklady neprodleně zasílají rovněž probační a mediační službě, neboť soud pro svoje následné rozhodnutí ve věci potřebuje vyjádření této služby k osobě podezřelého.

### **3.4 Neodkladný a neopakovatelný úkon**

*„Neodkladnými úkony mohou být zejména úkony uvedené v § 158 odst. 3 písm. d) až f) (ohledání místa činu, provedení zkoušky krve nebo jiného podobného úkonu, pořizování zvukových nebo obrazových záznamů, snímání daktyloskopických otisků apod.), dále podněty či žádosti policejního orgánu k vydání předchozího souhlasu nebo příkazu či povolení státního zástupce, podání návrhu na vydání rozhodnutí soudu, jakož i všechny úkony, k nimž je podle trestního řádu třeba takového předchozího souhlasu, příkazu nebo povolení státního zástupce, byly-li provedeny policejním orgánem bez jeho souhlasu.“<sup>22</sup>*

---

<sup>22</sup> ŠÁMAL, P. et. al. *Trestní řád. Komentář. I. díl 5.* vydání. Praha, 2005. s. 1138.

*„Neopakovatelnými úkony zde mohou být především úkony týkající se osob, které mohou být v době bezprostředně následující po předpokládaném provedení úkonu pro orgány činné v trestním řízení nedosažitelné, např. cizinec, který odjíždí do zahraničí a již se do České republiky nevrátí.“<sup>23</sup>*

Neodkladný a neopakovatelný úkon je trestním řádu definován v ustanovení § 160 odst. 4, kde je dále stanoveno, že pokud je takový úkon proveden, musí být v protokolu o jeho provedení vždy uvedeno, na základě jakých skutečností byl úkon za neodkladný nebo neopakovatelný považován.

Silné postavení státního zástupce v přípravném řízení, před zahájením trestního stíhání, je naprosto zřejmé v ustanovení § 158a tr. řádu, kdy pokud je nutné provést neodkladný či neopakovatelný úkon spočívající ve výslechu svědka nebo rekognici, provedou se tyto úkony na návrh státního zástupce za přítomnosti soudce, který sice odpovídá za zákonnost provedeného úkonu, ovšem nepřísluší mu v této fázi řízení přezkoumávat zda je úkon neodkladný nebo neopakovatelný.

### **3.5 Úkony prováděné policejním orgánem před zahájením trestního stíhání**

K řádnému objasnění a prověření skutečností nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin a že jej spáchala konkrétní osoba má policejní orgán mnohá oprávnění, které by měly být užívány v souladu se základními zásadami trestního řízení, které vyjadřují „ducha zákona“. Mimo to je v ustanovení § 52 tr. řádu uveden způsob provádění úkonů trestního řízení, který stanoví, že při provádění úkonů trestního řízení se musí jednat s osobami na úkonu zúčastněnými tak, jak to vyžaduje význam a výchovný účel trestního řízení, vždy je nutno šetřit jejich osobnosti a ústavou zaručených práv. Mimoto existuje jasný, často opakovaný a zdůrazňovaný požadavek a tlak na policejní orgán, a v podstatě na všechny orgány činné v trestním řízení, konat v tomto řízení co nejrychleji a nejefektivněji.

Jak již bylo zmíněno, postup před zahájením trestního stíhání je uveden v hlavě IX. tr. řádu. Zde jsou, mimo jiné, v ustanovení § 158b – 158f uvedeny i operativní pátrací prostředky a podmínky jejich použití. Tyto prostředky využívá zejména služba

---

<sup>23</sup> ŠÁMAL, P. et. al. *Trestní řád. Komentář. I. díl 5.* vydání. Praha, 2005. s. 1138.

kriminální policie a vyšetřování. Jedná se o předstíraný převod, sledování osob a věci a použití agenta. Těmito prostředky se v této své práci nebudu nijak šířeji zabývat, neboť v rámci policie se těmito úkony zabývají zejména specialisté a specializované útvary. Snad jen pro doplnění, tyto operativní pátrací prostředky byly do trestního řádu vloženy novelou tr. řádu provedenou zák. č. 265/2001 Sb., s účinností od 1. 1. 2002. Do té doby byly obsaženy pouze v zákonu o policii. Tímto krokem zákonodárce sledoval nejen jejich procesní využitelnost v následných fázích trestního řízení, ale i garanci zákonnosti a ochrany ústavně zaručených práv a svobod, zaručovaných dozorem státního zástupce.

**Oprávnění vyžadovat vysvětlení od fyzických a právnických osob** je uvedeno v ustanovení § 158 odst. 3 písm. a) tr. řádu. Jde o základní a nejběžnější způsob, kterým policejní orgán zjišťuje informace k prověřované věci. K podání vysvětlení se vztahují i další ustanovení tr. řádu.

**Oprávnění vyžadovat odborné vyjádření od příslušných orgánů, s je-li to pro posouzení věci třeba, též znalecké posudky,** je uvedeno v ustanovení § 158 odst. 3 písm. b) tr. řádu. Dále je vyžádání odborného vyjádření a přibrání znalce upraveno v § 105 tr. řádu. Mimo to je v ustanovení § 157 odst. 3 tr. řádu upravena možnost využít odborné pomoci konzultanta, jehož činnost je ovšem bezplatná.

**Oprávnění obstarávat potřebné podklady, zejména spisy a jiné písemné materiály,** je ustanoveno v § 158 odst. 3 písm. c) tr. řádu. Jedná se oprávnění obstarávat v prověřované věci různé druhy zpráv, ale i spisy, např. trestní, správní a přestupkové mající vztah k prověřované věci.

**Oprávnění provádět ohledání věci a místa činu,** je uvedeno v ustanovení § 158 odst. 3 písm. d) tr. řádu. Ohledání samotnému se věnuje § 113 tr. řádu.

**Oprávnění vyžadovat provedení zkoušky krve nebo jiného podobného úkonu, včetně odběru biologického materiálu,** je zakotveno v ustanovení § 158 odst. 3 písm. e) tr. řádu. Pokud je k důkazu provést zkoušku krve, provádí tento úkon vždy lékař nebo zdravotnický pracovník, jak je uvedeno v ustanovení § 114 odst. 2 tr. řádu, za předpokladu, že tento úkon není spojen s nebezpečím pro zdraví osoby, které se úkon týká. Tato osoba je v opačném případě povinna úkon strpět. Donucována k tomuto úkonu může být uložením pořádkové pokuty dle ustanovení § 66 odst. 1 tr. řádu Odběr biologického materiálu, který není spojen se zásahem do integrity osoby může mimo lékaře a odborných zdravotnických pracovníků provést i orgán činný v trestním řízení.

**Oprávnění pořizovat zvukové a obrazové záznamy osob, snímat daktyloskopické otisky, provádět osobou téhož pohlaví nebo lékařem prohlídku těla a jeho zevní měření, jestliže je to nutné ke zjištění totožnosti osoby a zachycení stop nebo následků činů.** Oprávnění je uvedeno v ustanovení § 158 odst. 3 písm. f) tr. řádu. K tomuto oprávnění se vztahují rovněž ustanovení tr. řádu v § 114. Důležitý je pak odst. 4, kde je uvedeno, že po marné výzvě lze překonat odpor osoby, u které má být úkon proveden, ovšem až po předchozím souhlasu státního zástupce.

**Oprávnění za podmínek stanovených v § 76 zadržet podezřelou osobu** je ustanoveno v § 158 odst. 3 písm. g) a přímo odkazuje na ustanovení § 76 tr. řádu.

**Oprávnění za podmínek stanovených v § 78 až 81 činit rozhodnutí a opatření v těchto ustanoveních naznačená.** Toto oprávnění v ustanovení § 158 odst. 3 písm. h) tr. řádu odkazuje na ustanovení § 78 až 81. Jde o oprávnění týkající se vydání a odnětí věci, zajištění peněžních prostředků na účtu, zaknihovaných cenných papírů, nemovitosti a jiné majetkové hodnoty. Orgán činný v trestním řízení může již v tomto úseku tr. řízení rozhodnout o vrácení věci.

**Způsobem uvedeným v hlavě čtvrté tr. řádu provádět neodkladné nebo neopakovatelné úkony, pokud podle tohoto zákona jejich provedení nepatří do výlučné pravomoci jiného orgánu činného v trestním řízení.** Oprávnění zakotvené v ustanovení § 158 odst. 3 písm. i) tr. řádu odkazuje na hlavu IV. tr. řádu, která se zabývá zajištěním osob, věcí a jiných majetkových hodnot a vyplývá z něj celá řada dalších oprávnění v této hlavě obsažených.

## **3.6 Skončení objasňování a prověřování**

### **3.6.1 Lhůty**

Ve snaze o co nejkratší tr. řízení zákonodárce stanovil v ustanovení § 159 tr. řádu lhůty k prověřování trestných činů. V prvním odstavci jsou uvedeny lhůty:

a) do dvou měsíců od jejich přijetí, jde-li o věc, která patří do příslušnosti samosoudce, v níž se nekoná zkrácené řízení,

b) do tří měsíců, jde-li o jinou věc patřící do příslušnosti okresního soudu,

c) do šesti měsíců, jde-li o věc patřící v prvním stupni do příslušnosti krajského soudu.

Pokud se v dané lhůtě nepodaří prověřovaná skončit, tak podle odstavce druhého téhož ustanovení musí policejní orgán státnímu zástupci zdůvodnit, proč se tak nestalo, jaké úkony je třeba ještě provést a po jakou dobu bude ještě prověřování pokračovat. Státní zástupce pak může jak změnit výčet úkonů, které mají být provedeny, tak lhůtu k jejich provedení a po kterou má prověřování ještě pokračovat.

Pokud ani v této lhůtě není prověřování skončeno, postupuje se podle odstavce třetího. Postup je zde prakticky shodný s postupem při prvním prodloužení lhůty, tedy odstavcem druhým, s tím rozdílem, že nyní policejní orgán zasílá státnímu zástupci celý spis.

### **3.6.2 Způsoby ukončení úseku trestního řízení před zahájením trestního stíhání**

a) Pokud je trestný čin dostatečně objasněn a jsou splněny zákonné podmínky uvedené v ustanovení § 179a tr. řádu, rozhodne policejní orgán o konání zkráceného přípravného řízení. Což je, jak již bylo uvedeno, jiná forma přípravného řízení.

b) Je-li důvodné podezření, že byl trestný čin spáchán a je dostatečně odůvodněn závěr, že jej spáchala určitá osoba a ve věci nelze konat zkrácené přípravné řízení, zahájí se trestní stíhání. K tomuto úkonu dochází vyhotovením usnesení o zahájení trestního stíhání. V této fázi začíná další úsek přípravného řízení a to vyšetřování.

c) Policejní orgán rovněž může se souhlasem státního zástupce, za podmínek uvedených v ustanovení § 159b tr. řádu, dočasně odložit trestní stíhání.

d) Policejní orgán nebo státní zástupce věc odloží nebo vyřídí jiným způsobem v souladu s ustanoveními § 159a tr. řádu.

Podle ustanovení § 159a odst. 1 věty první věc odloží, pokud v ní nejde o podezření z trestného činu, pokud není na místě věc vyřídít jinak, kdy v úvahu přichází dle písm. a) odevzdání přestupku nebo jiného správního deliktu k projednání příslušnému orgánu, nebo podle písm. b) odevzdá věc ke kázeňskému nebo kárnému projednání.

Podle ustanovení § 159a odst. 2 věc odloží pokud je trestní stíhání nepřipustné podle § 11 odst. 1 tr. řádu. Tedy pokud je naplněna podmínka nepřipustnosti trestního stíhání.

Podle ustanovení § 159a odst. 3 může věc odložit, je-li trestní stíhání neúčelné vzhledem k okolnostem uvedeným v § 172 odst. 2 písm. a) nebo b) tr. řádu. Jsou tedy dány podmínky zastavení trestního stíhání, protože je nepochybné, že se nestal skutek, pro který se trestní řízení vede, anebo není-li tento skutek trestným činem a není důvod k postoupení věci.

Podle ustanovení § 159a odst. 4 státní zástupce, ale ne policejní orgán, může věc odložit jestliže z výsledků prověřování vyplývá, že nastaly okolnosti uvedené v § 172 odst. 2 písm. c) tr. řádu. Kdy není prokázáno, že skutek spáchal podezřelý.

Podle ustanovení § 159a odst. 5 věc odloží, pokud se nepodařilo zjistit skutečnosti opravňující zahájit trestní stíhání dle § 160 tr. řádu. Pominou-li okolnosti odložení, trestní stíhání zahájí. Jde o případy, kdy je prokázáno, že došlo ke spáchání trestného činu, ovšem není známá osoba jeho pachatele.

Usnesení, které je vypracováno na základě shora uvedených odstavců § 159a, musí být v souladu s odst. 6 doručeno poškozenému, pokud je znám a rovněž do 48 hodin i státnímu zástupci. Oznamovatel se o odložení věci vyrozumí, pokud o to dle § 158 odst. 2 tr. řádu požádal.

Pokud si poškozený proti usnesení o odložení věci podá stížnost, tato má odkladný účinek v souladu s ustanovením § 159 odst. 7 tr. řádu.

#### **4. NEJČASTĚJŠÍ ÚKONY PROVÁDĚNÉ POLICEJNÍM ORGÁNEM A PROBLÉMATIKA S NIMI SPOJENÁ**

V této fázi práce bych se chtěl zabývat klíčovými momenty postupu policejního orgánu v řízení před zahájením trestního stíhání a rozhodováním, které předurčuje další směřování trestního řízení. V souvislosti s nejběžnějšími, prakticky každodenně prováděnými úkony tohoto orgánu činného v trestním řízení.

## 4.1 Příjem trestních oznámení, ohledání a zahájení trestního řízení

Nejběžnějším způsobem, kterým se orgány činné v trestním řízení dozvědí o podezření ze spáchání trestného činu, je nějaký druh oznámení, nebo podání. Nyní si dovoluji opomenout podezření ze spáchání trestných činů vyhledaná samostatnou činností policejního orgánu a podání učiněná u státního zástupce.

V zásadě nejběžnějším způsobem oznámení o podezření ze spáchání trestného činu je telefonické oznámení, anebo se oznamovatel, který je ve většině případů zároveň poškozeným, dostaví na policejní oddělení a provede oznámení osobně. V menší míře, než předešlé dva způsoby jsou občany využívány jiné, převážně písemné formy oznámení.

Pokud se budu držet praktické činnosti a ještě i místní a věcné působnosti policejních orgánů v rámci Územního odboru Policie ČR Příbram, pak dojde ke třem základním situacím:

a) Oznamovatel zavolá na tísňovou linku, nebo přímo telefon policejního oddělení a sdělí co, a kde se mu stalo. Na místo pak vyrazí policista, který prověřuje okolnosti oznámení. Pokud se jedná o tzv. nápad trestné činnosti, tzn., že policista na místě samotném zjistí, že se jedná o trestný čin, bude na místě zřejmě provádět ohledání, popř. místo zajistí proti možnému zničení, ztrátě nebo jakékoliv kontaminaci stop trestného činu, které se zde budou nacházet. Buď sám, nebo s přivolanými specialisty (stálou výjezdovou skupinou SKPV, potažmo alespoň kriminalistickým technikem) provede ohledání, zpravidla ohledání místa činu. Účel ohledání a protokol o něm jsou uvedeny v ustanovení § 113 tr. řádu a oprávnění k jeho provedení je uvedeno v ustanovení § 158 odst. 3 písm. d) tr. řádu. *„Ohledání jako důkazní prostředek, umožňuje orgánům činným v trestním řízení opatřit si přímým smyslovým pozorováním bezprostřední poznatek o situaci nebo stavu objektů, které mají vztah k prověřované události. Předmětem ohledání může být člověk nebo věc. Zvláštním případem ohledání věci je ohledání místa činu.“*<sup>24</sup>

Ze samotné povahy tohoto úkonu vyplývá, že se bude, téměř ve všech případech, jednat o neodkladný a neopakovatelný úkon. Se začátkem ohledání tudíž započalo

---

<sup>24</sup> STRÍŽ, I. et. al. *Trestní zákoník a trestní řád. Průvodce trestněprávními předpisy a judikaturou. 2. díl. Trestní řád I.* vydání. Praha, 2010. s. 381

i trestní řízení dle definice obsažené v § 12 odst. 10, i když prozatím ještě nebyl vypracován záznam o zahájení úkonů trestního řízení. Přesněji řečeno započalo stádium přípravného řízení. A v tento okamžik by si měl policista jasně a zřetelně uvědomit, že započalo trestní řízení a další jeho kroky by měly vést v souladu s trestním řádem.

Proč vůbec začínám ohledáním místa činu a nezabývám se třeba osobním oznámením? Z prostého důvodu. Ohledání místa činu, zejména u skupiny majetkových trestných činů, které jednoznačně tvoří největší podíl z celkové trestné činnosti, tvoří nejsilnější pramen důkazů pro řízení před soudem. Jinak řečeno, pokud nejsou na místě majetkového trestného činu, kde nebyl pachatel přistižen přímo při činu, nalezeny žádné stopy použitelné v dokazování před soudem, mnohdy neexistuje jiný způsob jak věc řádně objasnit a pachatele tohoto činu usvědčit. Ovšem stejně důležité je ohledání místa činu a zajišťování stop na tomto místě i pro násilné trestné činy. Zejména ve společnosti, kde ochota občanů svědčit je velice nízká, byť v České republice existuje tzv. svědecká povinnost. Silnou roli při ohledání místa činu pak hraje kriminalistika, která rozvíjí způsoby, techniky a postupy zjišťování a zajišťování stop. Nikdy se tak ale nesmí dít v rozporu s trestním řádem. Důležitá ovšem není pouze práce na místě činu, ale neméně důležité je i následné důkladné, srozumitelné, a přehledné zaprotokolování celého provedeného úkonu. Neboť jak stále zdůrazňuji, státní zástupce, obhájce ani soudce s policistou na místě činu nejsou a smyslově místo činu nevnímají, mají pouze možnost udělat si představu místa činu z toho, co je zadokumentováno v protokolu o ohledání místa činu, a v pomocných materiálech, které k němu vznikly, jako jsou fotodokumentace, náčrtky, popř. plánky místa činu. Mají tedy k dispozici pouze zprostředkované informace, na základě kterých následně rozhodují. Policisty bývá paradoxně mnoho nepřesností vytvořeno v protokolech z míst činu a u případů, kde je situace přehledná, jasně vypovídající o činu a nachází se zde vícero zajištěných stop. Osobně se domnívám, že tato „lehkovážnost“ vychází právě z vědomí, resp. vnímání věci jako „nad slunce jasné“ a následného podcenění nutnosti kvalitního zadokumentování provedeného úkonu. Stejný trend lze pak vypořadovat i u podaných vysvětlení, kde jsou často opomenuty základní údaje a skutečnosti. Vzniklé situaci pak nijak nepřispívá ani fakt, že úkony jako jsou ohledání místa činu, provádějí služebně mladší policisté, kteří si teprve své znalosti, zkušenosti a dovednosti rozšiřují a prohlubují, bohužel i s každou provedenou chybou.

O tom jak se chovat a postupovat na místě činu pojednává množství odborné literatury, mimo jiné se tomuto tématu věnuje např. Kriminalistický sborník vydávaný



Kriminalistickým ústavem Policie České republiky v Praze a několik časopisů, kde se policisté mohou seznamovat s novými možnostmi a technikami vyhledávání a zajišťování stop. Problematiku dále upravují, pro policisty závazné interní předpisy: zejména Závazný pokyn policejního prezidenta č. 20 ze dne 20. února 2007, kterým se mění závazný pokyn policejního prezidenta č. 100/2001, ke kriminalistickotechnické činnosti Policie České republiky a mnoho různých metodických návodů. Doposud nepřekonanou praktickou pomůckou stále zůstává Kriminalistická příručka, svazek 2. Terminologická a obrazová část z roku 1987, vydaná Kriminalistickým ústavem Veřejné bezpečnosti v Praze. V této příručce jsou srozumitelně rozkresleny a popsány názvy jednotlivých částí běžně ohledávaných a popisovaných věcí, předmětů a nástrojů. Osobně ji, i přes její věk, doporučuji nejen služebně mladším kolegům.

Navrhované řešení zjišťovaných problémů: důsledná příprava budoucích policistů, kurzy zaměřené na práci na místě činu, ale zejména dohled a pomoc služebně starších policistů s neustálým předáváním znalostí a zkušeností, samozřejmostí je pak zvýšený dohled vedoucích policistů nad prací služebně mladších a méně zkušených kolegů.

**b)** Oznamovatel se dostaví osobně na policejní oddělení a učiní ústní oznámení, o podezření ze spáchání trestného činu. Nejdříve probíhá rozhovor mezi oznamovatelem a policistou, ze kterého by měl policista rozpoznat, zda se jedná o podezření ze spáchání trestného činu či nikoliv. Ovšem jsou činěna i oznámení, ze kterých policista, přes veškerou snahu a povětšinou dlouhý čas strávený s oznamovatelem, nedokáže v interpretovaných informacích rozpoznat, zda sdělené skutečnosti důvodně nasvědčují tomu, že byl spáchán trestný čin. Často jsou to oznamovatelé s duševní poruchou či „inteligentní nedostatečností“. Pokud nelze okamžitě zjistit další informace, ať již od jiného „svědka“ či např. ohledáním, které by doplnily onu důvodnost, pak není vhodné postupovat dle ustanovení § 158 odst.3 tr. řádu a zahájit úkony trestního řízení. K této situaci ovšem dochází častěji doručením některé z forem písemných podání, které postrádají základní informace a skutečnosti odůvodňující podezření ze spáchání trestného činu a nepodmiňují tak sepsání záznamu o zahájení trestního řízení, a tím pádem zahájení přípravného řízení. Policejní orgán tím pádem nemůže konat další úkony podle trestního řádu. Nijak jej to ovšem nezbavuje povinnosti k prověřování tohoto oznámení. K prověřování přijatého oznámení poté užije zejména institutu podání vysvětlení upraveného v § 14, 17, 18 a v § 61 odst. 1 písm. a) zákona o policii. Jde v podstatě o zjišťování skutečností, které policejnímu orgánu napomohou k rozhodnutí

o zahájení úkonů trestního řízení. Vždy ovšem musí jít o nejasná oznámení s nepřesnými, až zmatenými informacemi. A nikdy by nemělo dojít k situaci, kdy je podezření ze spáchání trestného činu již dáno a přesto nedojde k zahájení úkonů trestního řízení postupem podle § 158 odst. 3 tr. řádu. Takový postup by byl nezákonný a zejména by byl mařen dozor státního zástupce. „*Tento postup by měl být omezen výhradně na zjištění relevantních poznatků, odůvodňujících, byť dosud neprokázané a nejasné podezření ze spáchání trestného činu a měl by předcházet vydání záznamu o zahájení úkonů trestního řízení.*“<sup>25</sup> V policejní praxi je tento postup využíván, byť existují i názory, že již tento postup je součástí trestního řízení. „*V případě, že z podnětu není zcela jasné, jak s ním naložit a jaký další postup zvolit, zda zahájit provádění úkonů přípravného řízení směřujících k objasnění a prověření věci nebo věc odevzdat jinému policejnímu orgánu, nebo věc odevzdat jinému orgánu mimo trestní řízení k vyřízení jako jiný delikt (§ 159a odst. 1) nebo věc odložit (§159 odst. 2, popřípadě i odst. 3), je možno za účelem vyřešení této otázky provést další šetření (§ 158/1). I takové šetření je postupem podle trestního řádu a tudíž součástí trestního řízení (§ 12 odst. 10).*“<sup>26</sup> I uvnitř policie a samotných policejních orgánů na toto téma probíhají neustálé diskuse a názory se liší. Velkou roli zde hrají zkušenosti orgánů činných v trestním řízení a jejich praxe.

Navrhované řešení zjišťovaných problémů: důsledné, rychlé a kvalitní prověřování všech oznámení a nepřipuštění stavu kdy skutečnosti důvodně nasvědčují spáchání trestného činu, ale nejsou zahájeny úkony trestního řízení.

c) Přichází oznamovatel a sděluje skutečnosti důvodně nasvědčující spáchání trestného činu. Potažmo je doručeno podání, tyto skutečnosti obsahující. Policista oznamovatele, který v dané věci bývá ve většině případů i poškozeným, řádně poučí, vyslechne a sepíše s ním „Protokol o trestním oznámení“. Poté sepíše „Záznam o zahájení úkonů trestního řízení“. V této věci se většinou v procesu samotném chyby nedělají. Chyby se opět vyskytují v obsahu, kdy je policistou opomenuto zaprotokolování důležitých a často základních informací. Rovněž je velmi důležité si uvědomit jakého trestného činu, nebo skupiny trestných činů se oznámení týká (majetkového, násilného, hospodářského), kdy je zapotřebí zodpovědět mimo základních i další otázky objasňující spáchání konkrétního trestného činu.

<sup>25</sup> STŘÍŽ, I. et. al. *Trestní zákoník a trestní řád. Průvodce trestněprávními předpisy a judikaturou. 2. díl. Trestní řád I.* vydání. Praha, 2010. s. 469.

<sup>26</sup> MUSIL, J., KRATOCHVÍL, V., ŠÁMAL, P. et. al. *Kurs trestního práva, Trestní právo procesní.* 3. vydání. Praha, 2007. s. 569.

V praktické činnosti policejních orgánů ÚO PČR Příbram je nyní po dohodě se státním zastupitelstvím a soudem stanoven následující postup. Policista s osobou oznamovatele hovoří a zjistí, zda jde o podezření ze spáchání trestného činu. Založí protokol o trestním oznámení, poučí oznamovatele a v protokolu se oznamovatel odkáže na budoucí úřední záznam o podání vysvětlení dle § 158 odst. 5 tr. řádu. Policista sepiše záznam o zahájení úkonů trestního řízení dle § 158 odst. 3 tr. řádu. Oznamovatele opět náležitě poučí, povětšinou i pomocí formuláře poučení poškozeného, kde jsou uvedena jeho práva a povinnosti a sepiše s ním úřední záznam o podání vysvětlení dle § 158 odst. 3 tr. řádu. Tento způsob byl zvolen z důvodů uvedených v § 314d odst. 1 tr. řádu, ke je uvedeno, že samosoudce se souhlasem státního zástupce a obviněného může přečíst i úřední záznamy o podání vysvětlení osob a o provedení dalších úkonů (§ 158 odst. 3 a 5 tr. řádu). Čímž je sledováno aby oznamovatel nemusel být znovu vyslýchán jako svědek a aby mohla být jeho prvotní výpověď dle § 158 odst. 5 tr. řádu užita i v řízení před soudem. Z takto stanoveného postupu přijímání běžných oznámení pak ovšem logicky vyplývá jednoznačný požadavek kladený na policejní orgány, a to ten, aby v podání vysvětlení byly uvedeny všechny skutečnosti podstatné pro budoucí rozhodování soudce. Je to snaha o zrychlení průběhu trestního řízení, ovšem předpokládá kvalitu provedeného úkonu podání vysvětlení. Pokud by byl s oznamovatele sepsán pouze protokol o trestním oznámení, tento by nemohl být žádným způsobem před soudem použit a oznamovatel by musel být znovu vyslýchán, nyní už v procesním postavení svědka.

Nutno dodat, že z pohledu oznamovatele se tento způsob přijetí oznámení jeví jako „přílišné papírování“ a musí mu být proto srozumitelně vysvětleno, že mu takto zvolený postup v budoucnu šetří čas a případně odpadá nutnost jeho opětovného výslechu jako svědka. O přijetí oznámení a dalším postupu pojednává interní akt řízení policie ZPPP č. 30/2009, o plnění úkolů v trestním řízení, čl. 30 až 33.

Navrhované řešení zjišťovaných problémů: Bylo by vhodné a velmi přínosné v rekodifikovaném trestním řádu, který se připravuje, upravit postup a pravidla trestního řízení tak, aby oznamovatel, jak již bylo řečeno mnohdy sám poškozený, nebyl u tzv. bagatelních trestných činů opakovaně vyslýchán a aby bylo na zvážení soudu, potažmo na návrhu státního zástupce a obviněného (obžalovaného) provedení jeho výslechu u soudu. Dle mého názoru by tím bylo dostatečně zachováno právo obviněného na obhajobu. Takový postup by zřejmě nebyl možný u skutkově složitých, nebo závažných trestných činů (např. u zvláště závažných zločinů).

## 4.2 Podaná vysvětlení

Požadovat podání vysvětlení je oprávněním policejního orgánu vyplývajícím z ustanovení § 158 odst. 3 písm. a) tr. řádu. Jde o základní a nejběžnější způsob, kterým policejní orgán zjišťuje informace k dané věci. Za tímto účelem je policejní orgán oprávněn osobu, která má podat vysvětlení, vyzvat k dostavení se za tímto účelem dle ustanovení § 158 odst. 6 tr. řádu, ve stanovený čas a na stanovené místo. Dále je ve výzvě k podání vysvětlení třeba uvést předmět podání vysvětlení, zda je požadováno v souvislosti s jejím protiprávním jednáním a jaké doklady má s sebou tato osoba přinést. Ve výzvě je nutno osobu poučit o následcích nedostavení se k podání vysvětlení bez dostatečné omluvy. Těmito následky může být předvedení této osoby dle ustanovení § 158 odst. 6 tr. řádu a možnost uložení pořádkové pokuty dle ustanovení § 66 odst. 1 tr. řádu, obojí lze provést kumulativně, tedy osobu předvést a udělit jí pořádkovou pokutu. V řízení o zločinu je však osoba povinna výzvě vyhovět ihned.

Při podání vysvětlení pak má každý právo na právní pomoc advokáta dle ustanovení § 158 odst. 4 tr. řádu. Podle téhož ustanovení v případě podání vysvětlení nezletilého, je třeba předem vyrozumět jeho zákonného zástupce, s výjimkou, že provedení úkonu nelze odložit a vyrozumění nelze zajistit.

Před podáním vysvětlení musí být každá osoba náležitě poučena, zejména na odpovědnost za uvedení vědomě nepravdivých údajů, § 366, 345, 184 a 181 tr. zákoníku<sup>27</sup>, ale také § 47a odst. 1 zákona o přestupcích<sup>28</sup>, dále o právu na právní pomoc advokáta dle § 158 odst. 4 tr. řádu. Rovněž musí být poučena ve smyslu ustanovení § 158 odst. 7 tr. řádu, kdy nesmí být požadováno vysvětlení od toho, kdo by jím porušil státem výslovně uloženou nebo uznanou povinnost mlčenlivosti (§ 124 tr. zákoníku), ledaže by byl této povinnosti zproštěn příslušným orgánem, nebo tím, v jehož zájmu tuto povinnost má. Osoba podávající podání vysvětlení, s výjimkou podezřelého, má povinnost vypovídat pravdu a nic nezamlčovat, vysvětlení může odepřít, pokud by tím způsobila nebezpečí trestního stíhání sobě nebo osobám uvedeným v ustanovení § 100 odst. 2 tr. řádu. Pokud osoba odepře podání vysvětlení bez shora uvedených důvodů, lze takové osobě uložit pořádkovou pokutu dle ustanovení § 66 odst. 1 tr. řádu.

O obsahu podání vysvětlení se sepíše úřední záznam dle ustanovení § 158 odst. 5 tr. řádu, za předpokladu, že nejde o neodkladný nebo neopakovatelný úkon. Byť

---

<sup>27</sup> tr. činy Nadržování, Křivé obvinění, Pomluva a Poškození cizích práv.

<sup>28</sup> Přestupek křivého vysvětlení.

to zákon blíže nespecifikuje, osoba podávající vysvětlení zpravidla tento úřední záznam po jeho přečtení a případném doplnění podepíše.

Pokud by však podání vysvětlení mělo povahu neodkladného či neopakovatelného úkonu postupuje se podle ustanovení § 158a tr. řádu a osoba je vyslechnuta jako svědek, za přítomnosti soudce, který je zde garantem zákonně provedeného úkonu.

Každá osoba, která se dostavila k provedení úkonu podání vysvětlení má právo užívat při podání vysvětlení svůj rodný jazyk. V tomto případě bude tomuto úkonu přítomen překladatel, popř. u „exotičtějších jazyků“ pak v praxi může nastat situace, kdy budou přítomni dokonce i překladatelé, pokud neexistuje přímý překladatel z tohoto jazyka do jazyka českého.

V souladu s ustanovením § 157 odst. 7 tr. řádu, nasvědčují-li zjištěné okolnosti tomu, že osobě podávající vysvětlení bude třeba jako svědkovi poskytnout ochranu, je třeba při sepisování úředního záznamu o podání vysvětlení postupovat v souladu s ustanovením § 55 odst. 2 tr. řádu.

Dle ustanovení § 158 odst. 9 tr. řádu má ten, kdo se dostaví na výzvu k podání vysvětlení nárok na náhradu nutných výdajů podle zvláštního právního předpisu. Tento nárok však nemá ten, kdo se dostavil k podání vysvětlení pro své protiprávní jednání.

Pokud by byl úkon podání vysvětlení prováděn s mladistvým, který by byl byt' jen z kriminalistického hlediska podezřelý z provinění, pak při tomto úkonu musí mít obhájce v souladu s ustanovením § 42 odst. 2 ZSM.

Z praxe pak jednoznačně vyplývá nutnost přípravy na provedení tohoto úkonu. Zejména v případech, kde na takovou přípravu není dostatek prostoru (času), hrají významnou roli znalosti a zkušenosti policisty, který daný úkon provádí. Kvalita a úplnost provedeného úkonu má významný vliv na rychlost řízení, neboť opakování a dodatečné doplňování tohoto úkonu mnohdy značně prodlužuje dobu trvání celého trestního řízení.

Navrhované řešení zjišťovaných problémů: důsledná příprava policistů a jejich průběžné proškolení, nejen z hlediska trestního práva, ale co do způsobu provádění tohoto úkonu do něj významnou měrou zasahuje i kriminalistika s taktikou provádění

úkonu. A dále také osobní příprava a přístup každého jednotlivého policisty k provedení tohoto úkonu v jím prověřované věci.

### **4.3 Obstarávání podkladů, zejména spisů a jiných písemných materiálů**

Velmi běžně užívané oprávnění ustanovené v § 158 odst. 3 písm. c) tr. řádu, které spočívá zejména v obstarávání informací vztahujících se k prověřované věci. Některé z těchto informací mohou být v dalším řízení použity jako důkazní prostředky. Vyžadování těchto informací bývá zpravidla policejním orgánem činěno dle ustanovení § 8 odst. 1 tr. řádu. Policejní orgán ovšem nemůže sám o svém rozhodnutí zjišťovat všechny informace, které se k prověřované věci sice vztahují, ale které jsou chráněny jinými zákony. Zejména zde půjde o bankovní informace, záznamy telekomunikačního provozu. V činnosti základních útvarů, kterými se v této práci zejména zabývám, pak nedochází k zásadním chybám, neboť vyžadování těchto informací je z praxe známé a nečiní zvláštních problémů.

Aktuálním „problémem praxe“ může být rozhodnutím Ústavního soudu České republiky č. 94/2001 Sb., kterým byla s účinností od 12. dubna 2011 zrušena ustanovení § 97 odst. 3 a 4 zák. č. 127/2005 sb., zákona o elektronických komunikacích, ve znění pozdějších předpisů a vyhláška č. 485/2005 Sb., o rozsahu provozních a lokačních údajů, době jejich uchovávání a formě a způsobu předávání orgánům oprávněných k jejich využívání. Tímto rozhodnutím bylo rozhodnuto o neuchovávání některých údajů o telekomunikačním provozu telekomunikačními operátory a poskytovateli internetového připojení (tzv. lokalizačních údajů účastníků) po stanovenou dobu, pro účely orgánů činných v trestním řízení, ovšem nedošlo ke zrušení žádného ustanovení trestního řádu, podle kterého se ony údaje pro účely trestního řízení vyžadují. Proto až budoucnost ukáže, jaké údaje bude možné v trestním řízení získat a využít, resp. jaké informace budou pro OČTŘ dostupné.

### **4.4 Vyžadování odborných vyjádření a znaleckých posudků**

Vyžadování odborných vyjádření a znaleckých posudků je jako oprávnění ustanoveno v § 158 odst. 3 písm. b) tr. řádu a dále je upraveno v ustanovení § 105 tr.

řádu. V procesní rovině věci s prováděním tohoto úkonu nemají policejní orgány větších problémů. Ovšem vzhledem k ekonomické situaci ve státním sektoru se s nedostatkem finančních prostředků potýká i policie (někdo může mít zcela odlišný názor). Tato situace se tak přímo dotýká mimo jiných i této oblasti trestního řízení. Policejní orgán je v současné době nucen hledat levnější cesty (pokud možno zadarmo), jak získat odborná vyjádření a znalecké posudky. Dále bych tuto zcela jistě problematickou oblast raději nerozváděl, neboť s trestním řízením přímo nesouvisí, i když se mohou následné dopady projevit i v trestním řízení. O vyžadování odborných vyjádření a znaleckých posudků a dalším postupu pojednává rovněž interní předpis policie ZPPP č. 30/2009, o plnění úkolů v trestním řízení, čl.69, 109.

#### 4.5 Zajištění osob na úkonech trestního řízení

V řízení před zahájením trestního stíhání lze zajistit přítomnost osoby na úkonech trestního řízení:

- výzvou k podání vysvětlení,
- předvedením,
- zadržením osoby podezřelé.

V prvních dvou případech, výzvou k podání vysvětlení a předvedením, upravuje toto oprávnění ustanovení § 158 odst. 6 tr. řádu. S tímto postupem nejsou spojeny žádné „velké záležitosti“, proto si dovoluji tvrdit, že policejní orgány v tomto postupu nedělají výraznější chyby a nevidím tento postup jako problémový okruh.

**Zadržení osoby podezřelé ze spáchání trestného činu** je upraveno v ustanovení § 76 tr. řádu. *„Zadržení podezřelého je časově omezené opatření sloužící k prozatímnímu zajištění osoby podezřelé ze spáchání trestného činu do doby, než bude proti ní zahájeno trestní stíhání, přezkoumání existence důvodů vazby a rozhodnuto o tom, zda bude vzata do vazby.“*<sup>29</sup>

Je to jediná zákonná možnost uvedená v trestním řádu, jak lze omezit na osobní svobodě osobu podezřelou ze spáchání trestného činu v případech, kdy je přistižena při

---

<sup>29</sup> NOVOTNÝ, F., SOUČEK, J. et al. *Trestní právo procesní*. Plzeň, 2009. s. 176.

spáchání trestného činu, nebo bezprostředně poté. Právo omezit na svobodě takovou osobu, s povinností předání bezprostředního předání policejnímu orgánu, nebo jeho bezodkladného vyrozumění, má podle odstavce druhého kdokoliv, s výjimkou policejního orgánu. Jde o jednu z okolností vylučujících protiprávnost, protože zde dochází k omezení osobních práv občana, zejména práva volného pohybu.

Se souhlasem státního zástupce, může policejní orgán zadržet osobou podezřelou ze spáchání trestného činu, v případě, že je dán některý z důvodů vazby dle § 67 tr. řádu. Toto zadržení je ve většině případů prováděno u již prověřovaných věcí, kde probíhá úzká součinnost policejního orgánu a státního zástupce, proto se jím dále nebudu zabývat.

Bez souhlasu státního zástupce může policejní orgán podle § 76 odst. 1 tr. řádu zadržet osobu podezřelou ze spáchání trestného činu, pokud je přistižena při trestném činu, nebo zastižena na útěku. Z logiky věci pak vyplývá, že v daném případě skutečně není možnost souhlasu státního zástupce dosáhnout předem. Tímto úkonem rovněž začíná trestní řízení, neboť v souvislosti se zadržením osoby podezřelé se policejní orgán teprve dozvídá, že zřejmě došlo ke spáchání trestného činu.

Po zadržení musí být podezřelý vyslechnut v souladu s ustanovením § 76 odst. 3 tr. řádu, s tím, že se na tuto osobu, byť není ještě obviněným, vztahují přiměřeně ustanovení § 33 odst. 1, § 91, 92, 93 a 95 tr. řádu<sup>30</sup>. Má právo zvolit si obhájce, hovořit s ním bez přítomnosti třetí osoby a radit se s ním v průběhu zadržení. Obhájce rovněž může být přítomen u výslechu podezřelého. O všech těchto právech musí být zadržená podezřelá osoba poučena, § 76 odst. 5 a odst. 6 tr. řádu.

V praxi pak nastává několik eventualit dalšího postupu policejního orgánu:

- podezřelý je po výslechu propuštěn na svobodu,
- podezřelému je sděleno podezření ve zkráceném přípravném řízení, a je vyslechnut jako podezřelý a poté propuštěn na svobodu,
- pro svůj stav je po lékařském vyšetření umístěn na protialkoholní záchytnou stanici, a tento stav může zajít tak daleko, že není možné provést jeho výslech dle § 76 odst. 3 tr. řádu,

---

<sup>30</sup> Práva obviněného, Výslech obviněného.



- podezřelý není propuštěn na svobodu a zpravidla je po výslechu umístěn do policejní cely (tuto problematiku dále upravuje zákon o policii a interní předpisy policie),

V případě nepropuštění podezřelého na svobodu pak zpravidla nastávají eventuality dalšího řízení:

- je mu sděleno obvinění, tudíž se stává obviněným, započíná fáze vyšetřování a ve lhůtě 48 hodin od okamžiku zadržení policejním orgánem musí dojít k předání zadrženého soudu, kde bude rozhodnuto o návrhu na vzetí do vazby, který soudu předkládá státní zástupce,
- je mu sděleno podezření ve zkráceném přípravném řízení, kdy bylo rozhodnuto konat jej ve lhůtě 48 hodin, následně je vyslechnut jako podezřelý ve zkráceném přípravném řízení a následně postaven před soud.

U zadržení osoby podezřelé ze spáchání trestného činu dochází ke značnému zásahu do jeho osobnostních práv, proto je důležité, aby policejní orgán dál konal co nejrychleji a nejefektivněji. V praxi policejních orgánů je možnost chyb při provádění tohoto úkonu omezena soustavným dohledem vedoucích pracovníků a zejména pečlivým dozorem státních zástupců.

Podstatným momentem v době zadržení osoby podezřelé ze spáchání trestného činu v řízení před zahájením trestního stíhání je rozhodnutí, zda zkrácené přípravné řízení, pokud je o něm na základě zjištěných skutečností rozhodnuto, bude konáno ve zkrácené lhůtě 48 hodin či nikoliv. Tomuto rozhodnutí pak bývá zcela přizpůsobena činnost celého policejního orgánu, aby byly včas a v požadované kvalitě zjištěny, zajištěny a zpracovány všechny důkazní prostředky důležité pro rozhodování státního zástupce, ale zejména soudce.

*„Lhůta 48 hodin se počítá od okamžiku k okamžiku (a momento ad momentum) a plyne v případě podle odstavce 1 od okamžiku zadržení a v případě podle odstavce 2 od okamžiku převzetí podezřelé osoby, jejíž osobní svoboda byla omezena, policejním orgánem.“<sup>31</sup> Z čehož jednoznačně vyplývá nutnost přesného zadokumentování přesné doby zadržení.*

O zadržení podezřelého a postupu v tomto úkonu rovněž pojednává interní předpis policie ZPPP č. 30/2009, o plnění úkolů v trestním řízení, čl. 44, 46, 47.

---

<sup>31</sup> ŠÁMAL, P. et. al. *Trestní řád. Komentář. I. díl* 5. vyd. Praha, 2005. s. 582

## 4.6 Zajištění věcí pro účely trestního řízení

Věci důležité pro trestní řízení jsou:

- předměty, které mohou být věcnými důkazy dle ustanovení § 112 odst. 1 tr. řádu,
- listiny, které mohou být listinnými důkazy dle ustanovení § 112 odst. 2 tr. řádu,
- věci nebo jiné majetkové hodnoty, na které by se mohl vztahovat trest propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty dle § 70 tr. zákoníku nebo ochranné opatření zabránění věci nebo jiné majetkové hodnoty dle § 110 tr. zákoníku. Takovou věcí nebo majetkovou hodnotou může být dle § 70 odst. 1 tr. zákoníku ta
  - o podle písm. a) které bylo použito ke spáchání tr. činu,
  - o podle písm. b) která byla ke spáchání tr. činu určena,
  - o podle písm. c) kterou pachatel získal tr. činem nebo jako odměnu za něj, nebo,
  - o podle písm. d) kterou pachatel, byť jen z části, nabyl za věc nebo jinou majetkovou hodnotu uvedenou pod písmenem c), pokud hodnota věci nebo jiné majetkové hodnoty uvedené pod písmenem c) není ve vztahu k hodnotě nabyté věci nebo jiné majetkové hodnoty zanedbatelná.

Z pohledu a činnosti základních útvarů v řízení před zahájením trestního stíhání jsou nejčastěji prováděny úkony vydání, popř. odnětí věci dle ustanovení § 78 a 79 tr. řádu. Naprosto výjimečně jsou těmito útvary prováděny domovní prohlídky a prohlídky jiných prostor a pozemků, které jsou upravené v ustanoveních § 82 až 85b tr. řádu. Vzhledem k tomu, že pokud jsou posledně zmiňované úkony prováděny, jsou většinou pečlivě připravovány a účastní se jich zpravidla nejzkušenější policisté, nebývá s jejich procesním postupem zjišťováno mnoho chyb.

**Vydání a odnětí věci.** Vydání věci je upraveno v ustanovení § 78 tr. řádu. Který stanoví, že věc důležitou pro trestní řízení, je povinen vydat každý, kdo jí má u sebe. Vyzvat k vydání věci může v přípravném řízení státní zástupce i policejní orgán dle ustanovení § 78 odst. 3 tr. řádu. Výjimku tvoří listina, jejíž obsah se týká okolností, o které platí zákaz výslechu, ledaže by došlo k zproštění povinnosti zachovat věc

v tajnosti nebo zproštění povinnosti mlčenlivosti (§ 99 tr. řádu), tak jak je uvedeno v ustanovení § 78 odst. 2 tr. řádu.

Při výzvě je osobu, která má věc vydat, nutno poučit o následcích nevyhovění výzvy, což je následně možné odnětí věci jakož i možnost uložení pořádkové pokuty dle § 66 tr. řádu. Pokud i po tomto poučení osoba výzvě nevyhoví, může být proveden úkon Odnětí věci dle ustanovení § 79 tr. řádu.

Při odnětí věci, které může v přípravném řízení rozhodnout státní zástupce a policejní orgán, který ovšem k vydání příkazu k odnětí věci potřebuje předchozí souhlas státního zástupce, jak je uvedeno v § 79 odst. 1 tr. řádu. Pouze v případě že věc nesnese odkladu a souhlasu státního zástupce nelze dosáhnout, může policejní orgán příkaz vydat i bez jeho souhlasu v souladu § 79 odst. 2 tr. řádu.

Na rozdíl od úkonu vydání věci je zapotřebí, aby policejní orgán u tohoto úkonu zajistit účast osoby nezúčastněné ve věci, ve které je prováděn tento úkon, v souladu s ustanovení § 79 odst. 4 tr. řádu.

Osobě která věc vydala nebo které byla odňata se musí vydat písemné potvrzení nebo opis protokolu o provedeném úkonu v souladu s ustanovením § 79 odst. 6 tr. řádu. V praxi, v téměř všech případech, je policejním orgánem této osobě předáván opis tohoto protokolu.

V praktické činnosti opět běžně nedochází z hlediska zákonnosti a důvodnosti tohoto řízení k častým pochybením. Ovšem to co je opět velmi důležité a v čem v praktické činnosti spatřuji jádro problémů při provádění těchto úkonu je naplnění ustanovení § 79 odst. 5 tr. řádu, který stanoví, že protokol o vydání a odnětí věci musí obsahovat dostatečně přesný popis vydané nebo odňaté věci, který by umožnil určit její totožnost. V tomto bodu je nejvíce a nejčastěji chybováno ze strany policejního orgánu.

Popisu zajištěné věci je zapotřebí věnovat maximální možnou pozornost, a zejména v případech kde je takových věcí větší množství, neinklinovat k povrchnímu zadokumentování těchto věcí. Protože tento úkon je velmi často prováděn při zadržení osoby podezřelé ze spáchání trestného činu, kde je třeba provést další úkony, jako jsou podání vysvětlení, ohledání a další a ve věci je mnohdy rovnou konáno zkrácené řízení. A na policistu je vyvíjen tlak na rychlé zpracování věci.

Navrhované řešení zjišťovaných problémů: Rozdělit více úkonů mezi více policistů a koordinovat jejich činnost, aby nebyly všechny úkony naklady na jednoho policistu, který ve stresu a při vidině všech úkonů, které musí co nejrychleji provést, dělá chyby, které ale mohou mít zásadní dopad na výsledek celého trestního řízení.

O vydání a odnětí věci a dalším postupu pojednává rovněž interní předpis policie ZPPP č. 30/2009, o plnění úkolů v trestním řízení, čl. 60, 66.

Po vydání, či odnětí věci se v běžné praxi policejních orgánů vyskytuje úkon vrácení věci, který je v řízení před zahájení trestního stíhání upraven v ustanovení § 80 tr. řádu. Většinou se tak koná u věci odcizených a zajištěných u osoby podezřelého ze spáchání trestného činu a vrácení věci je realizováno jejich majiteli, nezhůdka osobě poškozeného v trestním řízení. V tomto úkonu rovněž nejsou spatřovány v praktické činnosti policejního orgánu základních útvarů zásadní problémy, proto jsem se zde o něm zmínil pouze telegraficky.

## ZÁVĚR

Zákon 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád) byl do právního pořádku samostatné České republiky převzat se dnem jejího vzniku, tj. 1. 1. 1993. V té době vznikla rovněž Ústava České republiky a byly přijaty další ústavní zákony, zejména pak Listina základních práv a svobod. Od té doby byl trestní řád postupně měněn až do jeho současné podoby. Vznikly však i zcela nové zákony, které nyní participují v oblasti trestního práva a přímo ovlivňují trestní řízení. Již delší dobu je pak připravováno nové znění trestního řádu, kdy by měl být vydán jako rekodifikovaný zákon, ovšem žádný termín jeho legislativního projednávání prozatím nebyl stanoven, tudíž se nedá určit ani doba jeho účinnosti.

V této práci jsem se zabýval v prvé řadě kromě úvodu do trestního řízení také základními zásadami tohoto řízení. Dá se říci, jsou to základní stavební kameny a určují hranice nepřekročitelnosti a přiměřenosti, a tvoří de facto ducha trestního řízení. Jejich nesprávným pochopením, či neuvědoměním si jich v rozhodování dochází až k technicistním formalistickým řešením, což osobně nepovažuji za správné. Zaměření se na to, jak který úkon správně provést, bez jasné představy jakým směrem se bude řízení dál upírat, není možné ani žádoucí. Nejde jen o provedení jednotlivých úkonů, jde tu o celý proces trestního řízení.

V dalších částí práce jsem popsal jeden z úseků přípravného řízení, kterým je postup před zahájením trestního stíhání. Vyjmenoval jsem úkony, které jsou v tomto úseku trestního řízení prováděny a možné způsoby ukončení této fáze řízení.

Ve třetí části jsem se zaměřil na frekventované, prakticky každodenní úkony, které provádějí policejní orgány základních útvarů policie s poukázáním na zjišťované nedostatky. Pokusil jsem se nastínit, že ony formální nedostatky mohou vést ke zmaření úsilí OČTŘ a celého trestního řízení.

Bohužel žijeme v uspěchané době, kde je vyvíjen obrovský tlak na policejní orgány, zejména na jejich rychlost. Ale kde je hranice rychlosti, která ještě nemá neblahý vliv na kvalitu? Dovolím si tvrdit, že tuto hranici má každý jednotlivý policejní orgán, státní zástupce, i soudce, nastavenou zcela odlišně.

## SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Při tvorbě této bakalářské práce byly využity následující zdroje:

### Literární zdroje

1. CÍSAŘOVÁ, D., et al. *Trestní právo procesní*. 4. vyd. Praha : Linde Praha, a.s., 2006. 871 s. ISBN 80-7201-594-X.
2. JELÍNEK, J., et al. *Trestní právo procesní. 5. aktualizované vydání*. 1. vyd. Praha : Linde Praha, a. s. , 2007. 749 s. ISBN 978-80-7201-630-3.
3. MUSIL, J., KRATOCHVÍL, V., ŠÁMAL., P., et al. *Kurs trestního práva. Trestní právo procesní*. 3. vyd. Praha : C. H. Beck, 2007. 1166 s. ISBN 978-80-7179-572-8.
4. NOVOTNÝ, F., SOUČEK, J., et al. *Trestní právo procesní*. 1.vyd. Plzeň : Aleš Čeněk, 2009. 410 s. ISBN 978-80-7380-237-0.
5. PAVLÍČEK, V. et al. *Ústavní právo a státověda. II. díl. Ústavní právo České republiky. Část 1*. 2. vyd. Praha : Linde Praha, a. s., 2008. 797 s. ISBN 978-80-7201-694-5.
6. STRÍŽ, I., et al. *Trestní zákoník a trestní řád. Průvodce trestněprávními předpisy a judikaturou. 2. díl. Trestní řád*. 1. vyd. Praha : Linde Praha, a. s., 2010. 1186 s. ISBN 978-80-7201-803-1.
7. ŠÁMAL, P., et al. *Trestní řád. Komentář. I. díl*. 5. vyd. Praha : C. H. Beck, 2005. 1432 s. ISBN 80-7179-405-8.

### Legislativní dokumenty:

1. Česko. Ústavní zákon č. 1 České národní rady ze dne 16. prosince 1992 ÚSTAVA ČESKÉ REPUBLIKY. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1993, částka 1, s. 1-16. Dostupný z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1993/sb01-93.pdf>>. ISSN 1211-1244. Ve znění pozdějších ústavních zákonů.
2. Česko. Česká národní rada. Usnesení předsednictva České národní rady ze dne 16. prosince 1992 č. 2 o vyhlášení LISTNY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součásti ústavního pořádku České republiky. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1993, částka 1, s. 17-24. Dostupný z WWW:

- <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1993/sb01-93.pdf>>. ISSN 1211-1244. Ve znění pozdějších zákonů.
3. Česko (Československo). Federální ministerstvo zahraničních věcí. Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209 ze dne 21. února 1991 byla v Madridu podepsána jménem České a Slovenské Federativní Republiky Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod ve znění protokolů č. 3, 5 a 8, sjednaná v Římě dne 4. listopadu 1950, a další smluvní dokumenty na tuto Úmluvu navazující. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1992, částka 41, s. 1073-1087. Dostupný z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1992/sb041-92.pdf>>. ISSN 1211-1244. A další dodatkové protokoly na tuto smlouvu navazující.
  4. Česko. Zákon č. 43 ze dne 8. února 2002. Úplné znění zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), jak vyplývá z pozdějších změn. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2002, částka 17, s. 570-672. Dostupný z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/2002/sb017-02.pdf>>. ISSN 1211-1244. Ve znění pozdějších předpisů.
  5. Česko. Zákon č. 40 ze dne 8. ledna trestní zákoník. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2009, částka 11, s. 354-461. Dostupný z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/>>. ISSN 1211-1244. Ve znění pozdějších předpisů.
  6. Česko (Československo). Zákon č. 200 České národní rady ze dne 17. května 1990 o přestupcích. In *Sbírka zákonů České a Slovenské federativní republiky*. 1990, částka 35, s. 810-826. Dostupný z WWW: < <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/>>. ISSN 1210-0005. Ve znění pozdějších předpisů.
  7. Česko. Zákon č. 218 ze dne 25. června 2003 o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže). In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2003, částka 79, s. 4030-4052. Dostupný z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/2003/sb079-03.pdf>>. ISSN 1211-1244. Ve znění pozdějších předpisů.
  8. Česko. Zákon č. 273 ze dne 17. července 2008 o Policii České republiky. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2008, částka 91, s. 4086-4116. Dostupný z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/>>. ISSN 1211-1244. Ve znění pozdějších předpisů.

9. Česko. Ústavní soud. Nález Ústavního soudu č. 94 [ze dne 22. března 2011]. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2011, částka 35, s. 931-951. Dostupný z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/>>. ISSN 1211-1244.

### **Ostatní zdroje:**

Kromě výše uvedených zdrojů byly při zpracování bakalářské práce využity následující materiály:

- Kriminalistický ústav Veřejné bezpečnosti v Praze. *Kriminalistická příručka. Svazek 2. Terminologická a obrazová část*. Praha. 1987. 784 s.
- Závazný pokyn policejního prezidenta č. 211 ze dne 29. prosince 2008 o zavedení metody community policing do praxe u Policie České republiky (o zavedení community policing).
- Závazný pokyn policejního prezidenta č. 100 ze dne 7. prosince 2001, ke kriminalistickotechnické činnosti Policie České republiky, ve znění závazného pokynu policejního prezidenta č. 84 ze dne 29. června 2004 a závazného pokynu policejního prezidenta č. 20 ze dne 20. února 2007.
- Závazný pokyn policejního prezidenta č. 130 ze dne 21. dubna 2009, o plnění úkolů v trestním řízení, ve znění závazného pokynu policejního prezidenta č. 150 ze dne 5. listopadu 2009 a závazného pokynu policejního prezidenta č. 130 ze dne 7. října 2010.



## SEZNAM ZKRATEK

**OČTŘ** - orgán činný v trestním řízení, kterým se dle ustanovení § 12 odst. 1 tr. řádu rozumí soud, státní zástupce a policejní orgán.

**Listina** - Listina základních práv a svobod, jako součást ústavního pořádku, vyhlášená předsednictvem ČNR, ze dne 16. 12. 1992 pod č. 2/1993 Sb., ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb.

**SKPV** - Služba kriminální policie a vyšetřování Policie České republiky.

**Tr. řád** - zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.

**Tr. zákoník** - zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

**Úmluva** - Úmluva o ochraně lidských práv a svobod č. 209/1992 Sb a Protokoly na tuto Úmluvu navazující, protokol č. 9 pod č. 41/1996 Sb., protokol č. 11 pod č. 243/1998 Sb. a protokol č. 13 pod č. 114/2004 Sb.

**ÚO PČR Příbram** - Územní odbor Policie České republiky Příbram. Součást organizační a řídicí struktury policie s územně vymezenou působností, v tomto případě shodnou s územní působností Okresního soudu v Příbrami. Je podřízen Krajskému ředitelství policie Středočeského kraje.

**Ústava** - Ústava ČR ze dne 16. 12. 1992 jako součást ústavního pořádku ČR, ústavní zákon č. 1/1993 Sb., ve znění změn ústavních zákonů č. 347/1997 Sb., č. 300/2000 Sb., č. 395/2001 Sb., č. 448/2001 Sb., č. 515/2002 Sb.

**ZPPP** - závazný pokyn policejního prezidenta - je vydáván v elektronické podobě ve sbírce interních aktů řízení a policistům je dostupný prostřednictvím intranetu v informačním systému policie, který se jmenuje eSIAŘ.

**ZSM** - zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění pozdějších předpisů.